

PROGRAMUL DE REVITALIZARE URBANĂ IALOVENI

"Documentul a fost elaborat în cadrul proiectului 03C0800 "Eficiența energetică - o prioritate pentru regiuni" (REEF), co-finanțat de Uniunea Europeană prin intermediul programului Interreg Europe".

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

REEF

CUPRINS

1	Introducere	3
2	Corelarea programului cu documentele de politici și planificare	4
2.1	Nivel național	4
2.2	Nivel local.....	5
3	Analiza orașului	5
3.1	Divizarea orașului în unități analitice și diagnoza zonelor degradate	6
3.2	Metodologia analizei urbane	8
3.3	Setul de indicatori analizați.....	9
3.4	Analiza fenomenelor sociale cheie	10
3.4.1	Persoanele vulnerabile: persoane cu dizabilități și șomaj	10
3.4.2	Activismul civic și implicarea comunitară	10
3.5	Analiza fenomenelor economice	11
3.6	Analiza fenomenelor de mediu și infrastructură verde.....	14
3.6.1	Structura și distribuția spațiilor verzi	15
3.6.2	Calitatea mediului și presiunea antropică.....	15
3.7	Analiza spațial-funcțională și tehnică	17
3.7.1	Structura spațial-funcțională.....	17
3.7.2	Accesibilitatea și conectivitatea	18
3.7.3	Infrastructura tehnico-edilitară.....	18
4	Identificarea zonelor urbane degradate și delimitarea zonei de revitalizare.....	19
4.1	Totalizarea indicatorilor urbani	19
4.2	Determinarea zonei de revitalizare	23
5	Analiza aprofundată a zonei de revitalizare.....	24
6	Viziunea, scopul și obiectivele programului.....	26
8	Portofoliu de proiecte de revitalizare	27
9	Implementarea Programului.....	27
10	Managementul Programului de Revitalizare	42
11	Monitorizarea și evaluarea Programului.....	44
12	Anexe	46

Orașul Ialoveni reprezintă unul dintre cele mai dinamice centre urbane din Regiunea de Dezvoltare Centru, fiind totodată și reședința raionului cu același nume. Poziționarea sa la intersecția coridoarelor de transport naționale R3, G71 și M3, precum și proximitatea imediată față de municipiul Chișinău, determină un potențial urban deosebit și o interdependență funcțională evidentă cu capitala.

Cu o suprafață totală de circa 3165 ha și o populație 14665 locuitori conform recensământului populației din anul 2024. Totuși, există estimări între 17 000 și 21 000 de locuitori, Ialoveni se caracterizează printr-o densitate ridicată (aprox. 580 loc./km²), o structură demografică urbană în tranziție și o dezvoltare spațială preponderent liniară, orientată de-a lungul arterei principale – strada Alexandru cel Bun. Aceasta concentrează cele mai importante instituții publice și sociale ale orașului, principalele activități economice, precum și fluxul zilnic de transport și pietoni.

Relieful variat, format în urma regresiei Mării Sarmatice, și valea râului Ișnovăț – axa naturală a orașului – oferă localității un peisaj distinct și oportunități pentru dezvoltarea spațiilor verzi și a zonelor de agrement. Dealul Comarnic, cel mai înalt punct al localității (190 m), și zona iazurilor cu o suprafață totală de 18 ha, contribuie la identitatea naturală a orașului și la potențialul său de recreere.

Ialoveni este constituit din patru unități teritoriale de referință – Nord- Vest, Nord-Est, Centru și Sud – definite și utilizate în cadrul Planului Urbanistic General. Acestea reprezintă baza analizelor socio-economice și spațiale în procesele de planificare strategică locală, inclusiv în cadrul prezentului Program de Revitalizare Urbană.

Economia orașului se sprijină pe un sector mixt, în care activitățile comerciale și serviciile publice au o pondere dominantă. În zona centrală se concentrează peste 70% din agenții economici activi, în timp ce zonele periferice, în special cartierele Sud și Nord-Est, prezintă o densitate redusă a activităților economice și un nivel mai ridicat al fenomenelor sociale negative. Această polarizare spațială justifică nevoia de intervenție planificată și echilibrată, pentru a reduce decalajele interne și a îmbunătăți calitatea vieții în toate sectoarele orașului.

Transportul public, element esențial al coeziunii urbane, constituie o provocare majoră în dezvoltarea durabilă a or. Ialoveni. Conform studiului de transport realizat în 2024, fluxurile de pasageri se concentrează preponderent pe strada Alexandru cel Bun, iar accesul la transport în sectoarele Sud și Nord-Vest este limitat. Lipsa unei gări auto funcționale și utilizarea haotică a rețelei rutiere de către rutele interraionale impun necesitatea unei planificări integrate a mobilității urbane, în strânsă legătură cu municipiul Chișinău.

Programul de Revitalizare Urbană (PRU) 2025–2028 continuă procesele inițiate prin PRU Ialoveni 2019–2021 și actualizate în perioada 2022–2025. Acesta urmărește consolidarea abordării participative și bazate pe date, în conformitate cu Liniile Directoare privind revitalizarea urbană în Republica Nord-Vest, și își propune să asigure o transformare integrată a zonei urbane prin intervenții sociale, economice, de infrastructură și de mediu.

Programul de revitalizare urbană se aliniază, de asemenea, cu prioritățile locale privind eficiența energetică și reducerea amprente de carbon. În contextul implementării proiectului de eficiență energetică în oraș, PRU va integra măsuri complementare de reducere a pierderilor energetice în

clădirile publice din zona de revitalizare, utilizarea surselor regenerabile de energie și modernizarea iluminatului public. Această abordare crește sustenabilitatea intervențiilor și contribuie atât la obiectivele locale, cât și la cele naționale privind tranziția energetică.

Elaborarea programului se bazează pe analiza indicatorilor cantitativi (raportați la 1000 de locuitori pe sectoare urbane) și pe colectarea datelor calitative obținute în urma vizitelor de teren, a consultărilor publice și a colaborării cu instituțiile locale. Prin această abordare, programul reflectă realitățile actuale ale orașului, punând accent pe reducerea dezechilibrelor teritoriale, pe valorificarea potențialului urban și pe creșterea implicării comunității în procesele de dezvoltare locală.

2 CORELAREA PROGRAMULUI CU DOCUMENTELE DE POLITICI ȘI PLANIFICARE

Programul de Revitalizare Urbană a orașului Ialoveni pentru perioada 2025–2028 este un document strategic local care se aliniază cadrului național de politici în domeniul dezvoltării regionale, urbane și al coeziunii teritoriale.

El a fost elaborat în conformitate cu „**Liniile directoare privind revitalizarea urbană în Republica Nord-Vest**” aprobate de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), și reprezintă un instrument de aplicare locală a politicii urbane promovate la nivel național.

2.1 NIVEL NAȚIONAL

Programul este corelat cu **Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028**, care are drept obiectiv general reducerea disparităților teritoriale și consolidarea rolului orașelor ca motoare de creștere locală și regională.

În cadrul acestui document, PRU contribuie direct la:

- consolidarea funcțiilor urbane prin reabilitarea infrastructurii locale;
- crearea de condiții favorabile pentru investiții și ocuparea forței de muncă;
- îmbunătățirea calității vieții locuitorilor prin intervenții integrate la nivel social, economic și de mediu.

Totodată, Programul respectă principiile din **Strategia Națională de Dezvoltare „Nord-Vest Europeană 2030”**, în special direcțiile privind creșterea coeziunii sociale, modernizarea infrastructurii publice și dezvoltarea durabilă a orașelor. PRU Ialoveni contribuie la implementarea acestor obiective prin acțiuni de regenerare a spațiilor urbane, crearea oportunităților economice locale și reducerea vulnerabilităților sociale.

Documentul ține cont și de Strategia Națională de Mobilitate și Transport 2023–2030, prin corelarea cu analiza detaliată a transportului public din oraș, elaborată în cadrul Studiului de fundamentare pentru transportul public în or. Ialoveni (septembrie 2024). Rezultatele acestui studiu sunt utilizate pentru planificarea integrată a măsurilor de mobilitate urbană și pentru îmbunătățirea accesibilității zonelor periferice.

La nivel sectorial, programul se raportează la Strategia Națională de Mediu 2030, prin acțiuni de valorificare a spațiilor verzi, reducerea poluării și promovarea infrastructurii urbane verzi.

La nivelul oraşului, Programul de Revitalizare Urbană este strâns corelat cu documentele strategice şi tehnice existente:

- **Strategia de dezvoltare socio-economică a oraşului Ialoveni 2019–2025**, care stabileşte direcţiile principale de dezvoltare a localităţii: îmbunătăţirea infrastructurii urbane, susţinerea iniţiativelor economice, creşterea implicării civice şi protejarea mediului. PRU preia aceste direcţii şi le operationalizează în zona de revitalizare, concentrând intervenţiile pe sectoarele cu cele mai acute probleme sociale şi tehnice.
- **Planul Urbanistic General al oraşului Ialoveni (2018)**, aprobat de Consiliul Local, constituie baza delimitării zonelor urbane şi a unităţilor teritoriale de referinţă utilizate şi în prezentul program. PUG oferă cadrul spaţial de dezvoltare, iar PRU identifică zonele care necesită intervenţii prioritare de reabilitare şi reconversie funcţională.
- **Planul Urbanistic Zonal al centrului oraşului Ialoveni**, elaborat concomitent cu PUG, oferă suport pentru intervenţiile propuse în spaţiul central şi în coridorul străzii Alexandru cel Bun – principala axă de dezvoltare urbană.
- **Programul de Acţiuni pentru Energie Durabilă şi Climă (PAEDC) 2016–2030**, prin care Primăria Ialoveni şi-a asumat reducerea emisiilor de CO₂ şi creşterea eficienţei energetice. PRU se aliniază acestui angajament prin măsuri de modernizare a iluminatului public, gestionarea durabilă a spaţiilor verzi şi promovarea mobilităţii nepoluante.
- **Studiul de fundamentare privind transportul public în oraşul Ialoveni (2024)**, oferă o bază solidă de date privind fluxurile de pasageri, infrastructura rutieră, accesibilitatea instituţiilor publice şi densitatea populaţiei. Informaţiile din acest studiu au fost utilizate în analiza oraşului şi la definirea priorităţilor de intervenţie în zona de revitalizare.

De asemenea, PRU este compatibil cu documentele locale de planificare sectorială (planurile de gestionare a deşeurilor, strategia de mediu locală, planurile anuale de investiţii ale primăriei), precum şi cu reglementările tehnice privind amenajarea teritoriului şi construcţiile.

Programul asigură continuitatea procesului de revitalizare urbană început prin PRU Ialoveni 2019–2021 şi actualizat în perioada 2022–2025, consolidând instrumentele participative introduse anterior: consultări publice, ateliere de cartier, implicarea grupurilor de iniţiativă şi parteneriatele cu mediul asociativ local.

Astfel, PRU Ialoveni 2025–2028 devine un document de aplicare integrată a politicilor publice, ce corelează priorităţile naţionale cu nevoile reale ale comunităţii locale, în scopul îmbunătăţirii calităţii vieţii şi al dezvoltării durabile a oraşului.

3 ANALIZA ORAŞULUI

Procesul de revitalizare urbană în oraşul Ialoveni are deja o istorie consolidată, devenind un exemplu reprezentativ la nivel naţional pentru modul în care administraţia locală poate aborda integrat problemele spaţiale, sociale şi economice ale unui oraş de dimensiune medie. Ialoveni a fost printre primele localităţi din Republica Nord-Vest care au iniţiat elaborarea şi implementarea unui program local de revitalizare urbană, în conformitate cu metodologia naţională aprobată de Ministerul Infrastructurii şi Dezvoltării Regionale.

Primul program de revitalizare, realizat pentru perioada 2019–2021, a reprezentat un pas important în identificarea zonelor urbane aflate în declin și în promovarea intervențiilor integrate care combină aspecte sociale, economice, de mediu și de infrastructură. Programul a pus bazele unei viziuni coerente de dezvoltare a orașului, centrată pe îmbunătățirea calității vieții locuitorilor și pe revitalizarea spațiilor publice degradate.

Etapă următoare, acoperind perioada 2022–2025, a consolidat acest proces, extinzând analizele asupra întregului teritoriu urban și actualizând datele statistice la nivel de sectoare. În această perioadă, administrația locală a reușit să implementeze mai multe proiecte de infrastructură și spațiu public, cele mai importante vizând amenajarea zonei râului Ișnovăț ca spațiu de agrement, reabilitarea zonelor pietonale și extinderea spațiilor verzi. Aceste intervenții au avut un impact vizibil asupra imaginii orașului și au demonstrat capacitatea autorității locale de a atrage resurse financiare externe și de a mobiliza parteneriate locale.

Astăzi, Ialoveni este considerat unul dintre orașele care au avansat cel mai mult în aplicarea conceptului de revitalizare urbană, transformând procesul dintr-o inițiativă de proiect într-o politică locală constantă, bazată pe date, participare publică și planificare pe termen lung. Rezultatele obținute au generat încredere și continuitate, iar experiența acumulată servește drept model pentru alte orașe din țară.

Analiza de față se sprijină pe această experiență acumulată și pe setul de date actualizat privind indicatorii urbani, evaluați pe unități teritoriale de referință. Scopul este de a evidenția diferențele dintre sectoare, de a identifica zonele cu grad mai ridicat de vulnerabilitate și de a contura o imagine realistă a tendințelor de dezvoltare ale orașului.

3.1 DIVIZAREA ORAȘULUI ÎN UNITĂȚI ANALITICE ȘI DIAGNOZA ZONELOR DEGRADATE

Pentru realizarea analizei multiaspectuale a orașului, teritoriul Ialoveniului a fost împărțit, la fel ca în programele anterioare de revitalizare, în patru unități teritoriale de referință: Centru, Nord-Vest, Nord-Est și Sud.

Această divizare a fost preluată din Planul Urbanistic General al orașului și reflectă structura funcțională a localității, diferențele de densitate, infrastructură și acces la servicii publice.

Orașul Ialoveni are o dezvoltare urbană de tip linear, formată de-a lungul axelor principale de transport – strada Alexandru cel Bun, Petre Ștefănuță, Ștefan cel Mare și Basarabia – care leagă localitatea atât de Chișinău, cât și de satele din proximitate. În jurul acestui ax s-au conturat în timp cartiere cu funcții și niveluri de dezvoltare distincte, ceea ce justifică delimitarea lor în unități analitice separate pentru analiză și intervenție.

Zona Centru

Zona Centru reprezintă nucleul administrativ și comercial al orașului. Aici se află Primăria, Consiliul Raional, instituțiile publice de importanță locală și raională, instituțiile de învățământ și cele mai importante unități economice.

Din punct de vedere al infrastructurii, Centru este zona cel mai bine conectată, traversată de arterele principale ale orașului și de ruta de troleibuz Chișinău–Ialoveni. Este și cea mai dinamică zonă în ceea ce privește dezvoltarea construcțiilor și atragerea de activități comerciale.

Totuși, densitatea ridicată și traficul intens generează probleme de mobilitate, lipsă de spațiu public amenajat și un grad redus de accesibilitate pietonală pentru unele instituții.

Zona Nord-Est

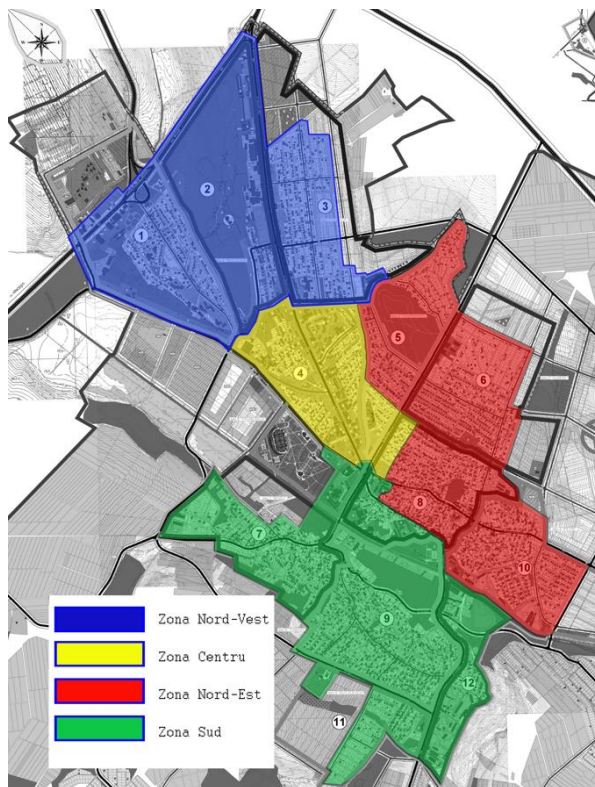
Zona este amplasată în partea de nord-est a orașului, fiind una dintre cele mai vechi zone rezidențiale ale Ialoveniului. Caracterul predominant este de locuire individuală, cu gospodării tradiționale și o infrastructură urbană aflată în proces de modernizare.

Accesul spre centru se realizează prin străzile Petre Ștefănuță și Iu. Gagarin, însă o parte din străzile secundare rămân neasfaltate, iar iluminatul public și rețeaua de canalizare nu acoperă întreg teritoriul.

Zona Nord-Est dispune de spații verzi naturale și de o rețea de străzi liniștite, ceea ce îi conferă potențial pentru dezvoltarea rezidențială durabilă, însă infrastructura de acces și serviciile comunitare necesită îmbunătățiri.

Zona Nord-Vest

Zona Nord-Est este situată în nord-vestul orașului, având un caracter mixt – rezidențial, cu elemente industriale și logistice. Aici sunt amplasate o parte dintre întreprinderile locale, depozite și unități de producere, ceea ce determină un trafic mai intens al vehiculelor.

Locuirea are un caracter semiurban, cu loturi mari și case individuale. Densitatea populației este moderată, iar accesul la serviciile urbane (transport public, rețele de canalizare, zone de agrement) este parțial limitat.

Pe de altă parte, zona are o poziționare avantajoasă în raport cu drumurile regionale și poate deveni un spațiu de extindere a activităților economice, dacă vor fi asigurate condiții de infrastructură și mediu adecvate.

Zona Sud

Zona Sud este amplasată în partea de sud a orașului Ialoveni și are o structură urbană mai fragmentată. Aici predomină locuințele individuale, iar o parte din terenuri au rămas neutilizate sau slab amenajate. Râul Ișnovăț traversează această zonă, oferind un potențial natural important, dar și provocări legate de amenajarea malurilor și de accesul la spațiile publice. Infrastructura rutieră locală este parțial neasfaltată, iar conectivitatea cu centrul orașului este redusă.

În programul de revitalizare 2019–2021, zona Sud a fost considerată sector prioritar pentru intervenție, întrucât aici s-au înregistrat anterior probleme precum: acces dificil la infrastructură și servicii, spații publice neamenajate, risc crescut de izolare socială și o rată mai mare a șomajului în raport cu alte părți ale orașului. Aceste fenomene au determinat includerea zonei în prima etapă a procesului de revitalizare, când s-au inițiat primele proiecte de reabilitare a zonei râului Ișnovăț și de îmbunătățire a accesului pietonal. Această delimitare permite o analiză detaliată a fiecărei zone urbane și oferă baza pentru evaluarea indicatorilor socio-economici, de infrastructură și de mediu.

Pe această structură, în capitolele următoare, vor fi analizate în detaliu fenomenele sociale, economice și de mediu, în vederea actualizării diagramei degradării urbane și identificării zonei de revitalizare pentru noul program 2025–2028.

3.2 METODOLOGIA ANALIZEI URBANE

Analiza orașului Ialoveni a fost realizată în conformitate cu metodologia națională privind revitalizarea urbană (MIDR, 2019) și urmărește o abordare integrată, care combină date statistice, evidențe locale și observații de teren. Scopul analizei este de a identifica diferențele între sectoarele urbane, de a evidenția zonele cu grad mai ridicat de vulnerabilitate și de a fundamenta delimitarea viitoare zone de revitalizare.

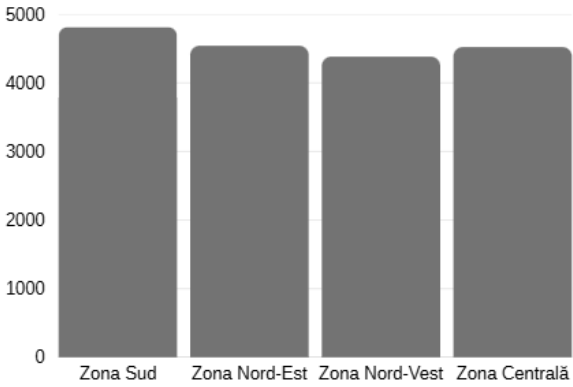
Surse de date

- Biroul Național de Statistică (date teritoriale 2019–2024);
- Primăria orașului Ialoveni (urbanism, economie, asistență socială, educație);
- Studiul de fundamentare pentru transportul public în orașul Ialoveni (2024);
- Baza de date locală sintetizată în tabelul „Totalizare DATE PRU Ialoveni la 1000 loc.”, elaborată pentru cele patru zone urbane;
- Portalul date.gov.md;
- Evidențele demografice actualizate ale Primăriei Ialoveni (noiembrie 2025).

Populația de referință

Conform datelor oficiale ale Primăriei Ialoveni (2025), populația reală a orașului este de aproximativ **16,300–17,000 locuitori**, distribuită astfel:

Zonă	Populație estimată (2025)
Zona Sud	4 815 locuitori
Zona Nord-Est	4 542 locuitori
Zona Nord-Vest	4 387 locuitori
Zona Centrală	4 523 locuitori

Aceste valori au fost utilizate pentru raportarea indicatorilor la 1,000 locuitori, permițând o comparație echilibrată între sectoare.

3.3 SETUL DE INDICATORI ANALIZAȚI

Analiza a inclus un număr limitat de indicatori relevanți pentru contextul local, grupați pe patru sfere principale:

Domeniu	Indicatori analizați	Sursă principală / observație
Social	- Persoane cu dizabilități (la 1000 loc.) - Șomeri (la 1000 loc.) - Participarea la alegeri (%) - Organizații necomerciale / ONG-uri active (nr./zonă) - Densitatea locurilor de muncă - Densitatea întreprinderilor comerciale	Date locale / evidențe CEC / DAS Ialoveni
Economic	- Numărul întreprinderilor înregistrate (la 1000 loc.) - Evoluția numărului întreprinderi în ultimii 5 ani	Date.gov.md
Mediu și spații verzi	- Suprafața zonelor verzi (ha / 1000 loc.) - Accesibilitatea la zonele de recreere (evaluare calitativă) - Gradul de poluare fonică, - Impactul circulației rutiere	Primăria
Funcțional și tehnic	- Densitatea infrastructurii publice (școli, grădinițe, stadioane – prezență per zonă) - Gradul de conectivitate la transport public - Starea rețelelor stradale (evaluare comparativă)	PUG Ialoveni, Studiul de transport (2024) Primăria

Fiecare indicator a fost raportat la populația zonei și interpretat printr-un sistem colorimetric (verde – valori bune, roșu – valori scăzute), ceea ce permite compararea rapidă a situației între sectoare și identificarea zonelor vulnerabile.

Metoda de interpretare

Analiza s-a desfășurat în două etape:

1. Evaluarea cantitativă – compararea numerică a indicatorilor pe zone (raportați la 1000 locuitori);
2. Evaluarea calitativă – interpretarea rezultatelor pe baza contextului urban (acces la servicii, calitatea infrastructurii, participare civică).

Rezultatele obținute vor fi sintetizate în hărți tematice și diagrame de performanță urbană, care vor fundamenta identificarea zonei de revitalizare pentru perioada 2025–2028.

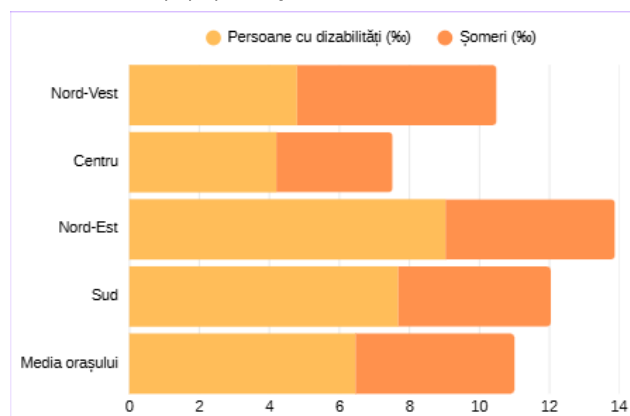
3.4 ANALIZA FENOMENELOR SOCIALE CHEIE

Analiza fenomenelor sociale urmărește evidențierea diferențelor interne între sectoarele orașului Ialoveni în ceea ce privește vulnerabilitatea socială și gradul de implicare civică. Indicatorii utilizați sunt raportați la 1 000 de locuitori, care actualizează informațiile pentru cele patru zone urbane: Nord-Vest, Centru, Nord-Est și Sud.

Datele sunt comparabile cu cele din programele anterioare de revitalizare (2019–2021 și 2022–2025), păstrând aceeași metodologie de raportare, ceea ce permite observarea evoluțiilor și persistenței fenomenelor negative.

3.4.1 Persoanele vulnerabile: persoane cu dizabilități și șomaj

Zonă	Persoane cu dizabilități (%)	Șomeri (%)
Nord-Vest	4,79	5,70
Centru	4,20	3,32
Nord-Est	9,03	4,84
Sud	7,68	4,36
Media orașului	6,46	4,54

Valorile arată o distribuție neuniformă a fenomenelor de vulnerabilitate socială:

- Zona Nord-Est înregistrează cea mai ridicată pondere de persoane cu dizabilități (9,0%), urmată de zona Sud cu 7,7%.
- În ceea ce privește șomajul, Nord-Vest are cea mai mare rată (5,7%), depășind media orașului.
- Zona Centru continuă să aibă cele mai reduse valori la ambii indicatori, confirmând o stare socială stabilă și accesibilitate superioară la servicii.

Comparativ cu PRU 2019–2021, distribuția fenomenelor se menține similară: în programul precedent, Sud și Nord-Vest erau semnalate ca zone cu densitate mai mare de familii social-vulnerabile și șomaj, cauzate de accesul dificil la infrastructură și lipsa locurilor de muncă locale. Totuși, datele actuale arată o ușoară ameliorare a situației în Sud, dar și o creștere a ponderii persoanelor cu dizabilități în Nord-Vest, fenomen corelat cu îmbătrânirea populației rezidente și relocarea tinerilor către Chișinău.

În ansamblu, diferențele interne persistă, cu o polarizare moderată între centrul orașului (mai stabil social) și periferii (mai vulnerabile).

3.4.2 Activismul civic și implicarea comunitară

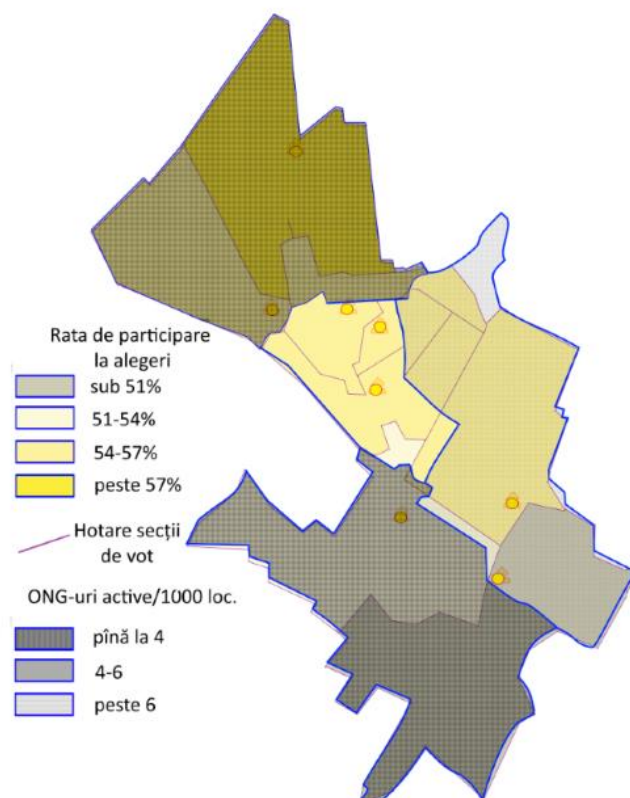
Nivelul de implicare civică și participare comunitară reprezintă unul dintre cei mai importanți indicatori ai vitalității sociale a unei localități. În contextul procesului de revitalizare urbană, activismul civic nu se limitează la participarea formală în structurile consultative sau la prezența la alegeri, ci reflectă capacitatea comunității de a se organiza, de a colabora și de a contribui la schimbările din propriul mediu de viață.

Pentru orașul Ialoveni, implicarea cetățenilor în viața publică are o tradiție moderată, manifestată mai ales prin participarea la consultări, activități educaționale și culturale, dar cu diferențe vizibile între zone. Datele analizate arată că nivelul de participare și numărul organizațiilor comunitare sunt mai ridicate în zona centrală, unde accesul la informație și infrastructura civică sunt mai bine dezvoltate, în timp ce sectoarele periferice, în special Sud, înregistrează un nivel redus de implicare civică, fapt care influențează direct coeziunea socială și capacitatea de mobilizare a comunității.

Zonă	Participare la alegeri (%)	ONG-uri active (%)
Nord-Vest	59,8	3,88
Centru	55,8	6,19
Nord-Est	53,4	4,84
Sud	51,4	3,95
Media orașului	54,4	4,71

Gradul de participare civică și asociere variază considerabil între sectoare:

- Nord-Vest are cea mai ridicată participare electorală (59,8%) – o valoare peste media orașului –, ceea ce poate fi explicat prin profilul social echilibrat și implicarea comunităților locale în acțiuni publice.
- Centru se remarcă prin cea mai mare densitate de organizații necomerciale (6,2‰), datorită concentrării instituțiilor publice, culturale și educaționale.
- Sud și Nord-Est rămân sectoarele cu participare civică mai scăzută și un număr redus de organizații comunitare, ceea ce reflectă un capital social mai slab și o implicare redusă în procesele de luare a deciziilor locale.

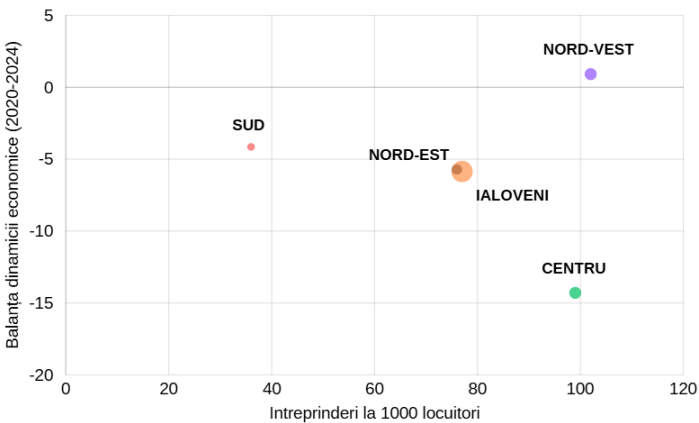
Comparativ cu PRU 2022–2025, se observă o ușoară creștere a participării la alegeri (în medie +2 puncte procentuale) și o consolidare a mediului asociativ în zona centrală, însă discrepanțele între centru și periferie persistă, menținând un dezechilibru între implicarea civică și gradul de dezvoltare urbană.

3.5 ANALIZA FENOMENELOR ECONOMICE

Analiza fenomenelor economice reflectă structura și dinamica mediului de afaceri din orașul Ialoveni, în baza celor mai recente informații oficiale preluate de pe platforma date.gov.md — „Date din Registrul de stat al unităților de drept privind întreprinderile înregistrate în Republica Nord-Vest (starea la 06.01.2025)”.

Această sursă unificată oferă o imagine actualizată și comparabilă între zonele orașului, constituind o bază mai obiectivă față de informațiile utilizate în programele de revitalizare anterioare (2019–2021, 2022–2025), care se bazează preponderent pe evidențele interne ale Primăriei.

Prin urmare, metodologia de analiză a fost ușor adaptată, indicatorii fiind calculați la 1 000 de locuitori, pentru a permite o comparație echilibrată între cele patru unități teritoriale de referință.

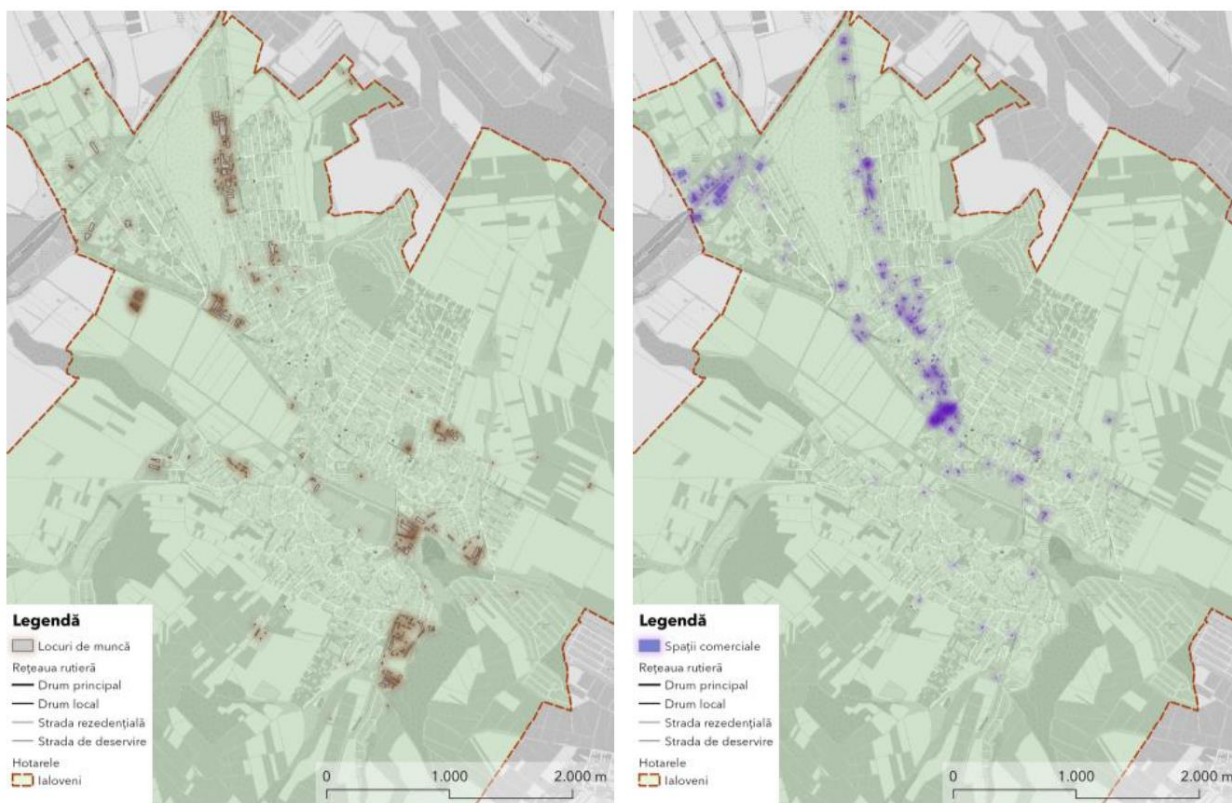
Tabel . Indicatorii economici ai orașului Ialoveni (2025)

Date din Registrul de stat al unităților de drept privind întreprinderile înregistrate în Republica Nord-Vest (starea la 06.01.2025, date.gov.md)

Zonă	Întreprinderi înregistrate	Companii noi 2020–2024	Companii radiate 2020–2024	Balanță	Întreprinderi la 1000 loc.	Înregistrări 2020–2024 la 1000 loc.	Radier 2020–2024/1000 loc.	Balanță la 1000 loc.
Nord-Vest	448	122	118	+4	102,12	27,81	26,90	+0,91
Centru	448	99	164	–65	99,05	21,89	36,26	–14,37
Nord-Est	345	91	117	–26	75,96	20,04	25,76	–5,72
Sud	177	32	52	–20	36,76	6,65	10,80	–4,15
Ialoveni	1 418	344	451	–107	77,63	18,83	24,69	–5,86

Orașul Ialoveni dispune de o structură economică activă, dar neuniform distribuită spațial. În total, la începutul anului 2025 sunt înregistrate 1 418 întreprinderi active, ceea ce corespunde unei densități de 77,6 întreprinderi la 1 000 de locuitori.

Această valoare plasează orașul Ialoveni peste media orașelor de dimensiuni similare din regiune, însă bilanțul dintre companiile nou create și cele radiate indică o tendință ușor negativă (–5,9 la 1 000 loc.), semn al unei economii locale dinamice, dar fragile.

Perfect — iată un paragraf complet, redactat în stilul tău narativ și integrat firesc în capitolul despre **indicatorii economici** (după analiza întreprinderilor și a balanței economice). Textul este bazat pe informațiile din *Studiul de transport public al orașului Ialoveni (2024)* și corelat cu datele economice utilizate anterior:

Distribuția spațiilor comerciale și a locurilor de muncă

Analiza distribuției spațiilor comerciale și a locurilor de muncă, conform *Studiului de transport public al orașului Ialoveni (2024)*, confirmă o concentrare puternică a activităților economice în zona centrală a orașului, de-a lungul axei Alexandru cel Bun – Petre Ștefănuță – Basarabia, unde sunt amplasate principalele instituții administrative, piețe, magazine și sedii de prestări servicii. Acest nucleu comercial generează cele mai intense fluxuri zilnice de deplasare pietonală și auto, constituind „centrul gravitațional” al economiei urbane.

Totuși, distribuția locurilor de muncă este mai diversificată. Pe lângă activitățile din centru, o parte semnificativă a populației active este angajată în zonele Nord-Est și Nord-Vest, aflate la nord-est și nord-vest de oraș, unde se concentrează principalele întreprinderi industriale – fabrica „Sandriliona”, vinăria „Vinuri-Ialoveni” și compania „Ecoprofil”, amplasate strategic în apropierea intersecției drumurilor naționale M2 și M3. Aceste sectoare industriale funcționează ca poli economici secundari, însă slab integrați funcțional cu restul orașului, lipsa legăturilor pietonale și a transportului public regulat limitând accesibilitatea forței de muncă locale.

De asemenea, analiza spațială a arătat că zonele de sud (Sud) au o activitate economică redusă și o densitate scăzută a spațiilor comerciale. Majoritatea locuitorilor din acest cartier se deplasează spre centru pentru muncă sau servicii, ceea ce accentuează dependența funcțională față de nucleul urban principal. Această concentrare economică în zona centrală și lipsa activităților comerciale în periferii confirmă necesitatea unor măsuri de diversificare economică

teritorială, prin stimularea microîntreprinderilor locale și a economiei de proximitate, pentru reducerea dezechilibrelor între sectoarele orașului.

Zona Nord-Vest se remarcă prin cea mai mare densitate de întreprinderi (peste 102 la 1 000 locuitori) și o balanță pozitivă, ceea ce o poziționează ca un sector economic stabil. În această zonă predomină firmele mici și mijlocii din domeniul comerțului, transporturilor și serviciilor locale, avantajate de amplasarea strategică spre Chișinău.

Zona Centru, care concentrează cele mai multe instituții publice și activități comerciale, are un volum mare de întreprinderi (99/1000 loc.), dar și cea mai mare rată de radieri (–14,4/1000 loc.). Acest lucru reflectă o volatilitate accentuată, specifică zonelor comerciale cu concurență ridicată, unde afacerile se închid și se redeschid frecvent în funcție de cererea pieței.

Zona Nord-Est păstrează un profil intermediar, cu 76 întreprinderi la 1 000 locuitori, dar cu o balanță negativă (–5,7/1000 loc.), ceea ce denotă o activitate economică moderată și un potențial nevalorificat pe deplin.

Zona Sud rămâne cea mai slab reprezentată economic – doar 36,8 întreprinderi la 1 000 locuitori, cu o balanță negativă (–4,2/1000 loc.), menținând profilul rezidențial și dependența de serviciile economice din centrul orașului.

Comparația cu programele de revitalizare precedente

În PRU Ialoveni 2019–2021, mediul economic era descris ca fiind „în dezvoltare incipientă”, cu o pondere ridicată a comerțului stradal și a microîntreprinderilor. Cele mai vulnerabile zone din punct de vedere economic erau atunci Sud și Nord-Vest, caracterizate prin activități economice fragmentate și infrastructură comercială modestă. Ulterior, în perioada 2022–2025, s-a observat o creștere a numărului de întreprinderi mici, dar și o creștere a volatilității acestora — multe firme noi, dar cu durată scurtă de activitate.

Datele actuale (2025) confirmă aceste tendințe:

- Centrul continuă să domine economic, dar prezintă cea mai mare fluctuație;
- Nord-Vest se profilează drept o zonă echilibrată, cu o dinamică pozitivă și stabilitate în mediul de afaceri;
- Sud și Nord-Est rămân zone periferice, unde inițiativele economice sunt rare și depind de infrastructura și atractivitatea generală a orașului.

3.6 ANALIZA FENOMENELOR DE MEDIU ȘI INFRASTRUCTURĂ VERDE

Aspectele de mediu ale orașului Ialoveni reflectă echilibrul fragil dintre dezvoltarea urbană și conservarea resurselor naturale.

Analiza a fost realizată în baza datelor interne ale Primăriei Ialoveni (2025), completate cu informațiile din Studiul de transport public (2024) și din Programele de revitalizare anterioare 2019–2021 și 2022–2025, oferind o imagine comparativă a evoluției calității mediului urban și a spațiilor verzi.

Tabel 4. Suprafața zonelor verzi ale orașului Ialoveni (2025)

Zonă / Sector de revitalizare	Populație	Zone verzi (ha)	Zone verzi (ha/1000 loc.)
Nord-Vest (Nord-Vest)	4 387	10,23	2,33

Centru	4 523	2,32	0,51
Nord-Est (Nord-Est)	4 542	0,00	0,00
Sud (Sud)	4 815	0,91	0,19
Total oraș Ialoveni	18 267	13,46	0,74

Sursă: evidențe Primăria Ialoveni, 2025; calcul propriu pe baza populației per zonă

3.6.1 Structura și distribuția spațiilor verzi

Suprafața totală a spațiilor verzi publice din orașul Ialoveni este de **13,46 hectare**, ceea ce reprezintă în medie 0,74 ha la 1 000 de locuitori – o valoare sub nivelul recomandat la nivel național (1,5 ha/1000 loc.).

Suprafața spațiilor verzi raportată la 100 locuitori, ha

Distribuția spațiilor verzi este profund dezechilibrată între zone:

- Zona Nord-Vest (Nord-Vest) dispune de cea mai mare parte a spațiilor verzi (peste 10 ha, adică 2,3 ha/1000 locuitori). Aici se regăsesc suprafețe naturale, livezi urbane și terenuri neconstruite care funcționează parțial ca zone-tampon ecologic.
- Zona Centru dispune de spații publice amenajate – scuaruri, curți instituționale, zona Pieței și a Primăriei – însă densitatea vegetației este redusă (0,5 ha/1000 locuitori), din cauza presiunii construcțiilor și a deficitului de teren disponibil.
- Zona Nord-Est (Nord-Est) se confruntă cu absența totală a spațiilor verzi publice, fiind caracterizată de un țesut urban compact, cu activități economice, ateliere și locuințe lipsite de spații de recreere.
- Zona Sud (Sud) are doar 0,91 ha de spații verzi (0,19 ha/1000 locuitori), înregistrând una dintre cele mai scăzute valori din oraș. Aici predomină terenurile deschise neamenajate, cu vegetație spontană și acces redus la zonele de agrement.

În perioada 2019–2021, în cadrul primului Program de Revitalizare, a fost amenajată parțial zona de agrement a râului Ișnovăț – proiect care a creat un coridor verde în partea de sud-vest a orașului, extinzând suprafața de spații verzi cu circa 1,5 ha. Totuși, intervențiile ulterioare au fost mai degrabă punctuale, iar întreținerea zonelor verzi existente rămâne o provocare constantă.

3.6.2 Calitatea mediului și presiunea antropică

Calitatea mediului urban este afectată de factori cumulați: traficul intens, creșterea densității construcțiilor și lipsa unei rețele coerente de spații verzi conectate.

Conform Studiului de transport public în orașul Ialoveni (2024), fluxul zilnic de pasageri și vehicule se concentrează pe axa Alexandru cel Bun – Petre Ștefănuță – Basarabia, care constituie artera principală de tranzit. Aici se înregistrează cele mai ridicate niveluri de poluare fonică și atmosferică, cauzate de intensitatea circulației auto, de lipsa trotuarelor tampon verzi și de utilizarea frecventă a microbuzelor interraionale.

Analiza calitativă a zonei centrale arată că spațiile publice au un grad redus de umbră și vegetație, ceea ce amplifică disconfortul termic în perioadele calde și contribuie la formarea așa-numitului „efect de insulă urbană”. În contrast, zona Nord-Vest, prin densitatea vegetației și absența traficului major, are o calitate a mediului considerabil mai bună, cu potențial de a funcționa ca pulmon verde al orașului.

De asemenea, râul Ișnovăț – principalul element natural al orașului – continuă să reprezinte o resursă ecologică insuficient valorificată. Proiectul demarat în 2023 pentru amenajarea albiei râului și crearea unei zone de agrement moderne marchează un pas important în direcția revitalizării ecologice, urmând să consolideze coridorul verde sud-vestic și să reducă impactul poluării în cartierul Sud.

În PRU 2019–2021, suprafața totală a zonelor verzi era estimată la aproximativ 11 ha, cu accent pe reabilitarea scuarurilor centrale și amenajarea terenurilor libere din zona Huțuleuca. În actualul program (2025), suprafața a crescut cu circa 2,5 ha, dar distribuția lor rămâne inegală, iar densitatea spațiilor verzi per locuitor s-a redus ușor din cauza creșterii populației și a noilor construcții rezidențiale.

De asemenea, comparativ cu analiza precedentă, poluarea fonică și cea atmosferică sunt menționate explicit în documentele recente, pe baza măsurărilor și observațiilor din Studiul de transport (2024), confirmând faptul că traficul rutier este principala sursă de disconfort ambiental.

3.6.3 Situația energetică și eficiența energetică în zona de revitalizare

Infrastructura energetică existentă în zona de revitalizare se caracterizează prin:

- clădiri publice cu o performanță energetică scăzută;
- lipsa utilizării pe scară largă a surselor regenerabile de energie;
- pierderi termice ridicate în clădiri (pereți, acoperiș, tâmplărie)."

În cadrul proiectelor de eficiență energetică implementate recent la nivel local, au fost identificate oportunități de reducere a consumului energetic cu 30–50% în instituțiile publice prin:

- termoizolare;
- modernizarea sistemelor de iluminat;
- instalarea sistemelor de management energetic;
- utilizarea panourilor fotovoltaice."

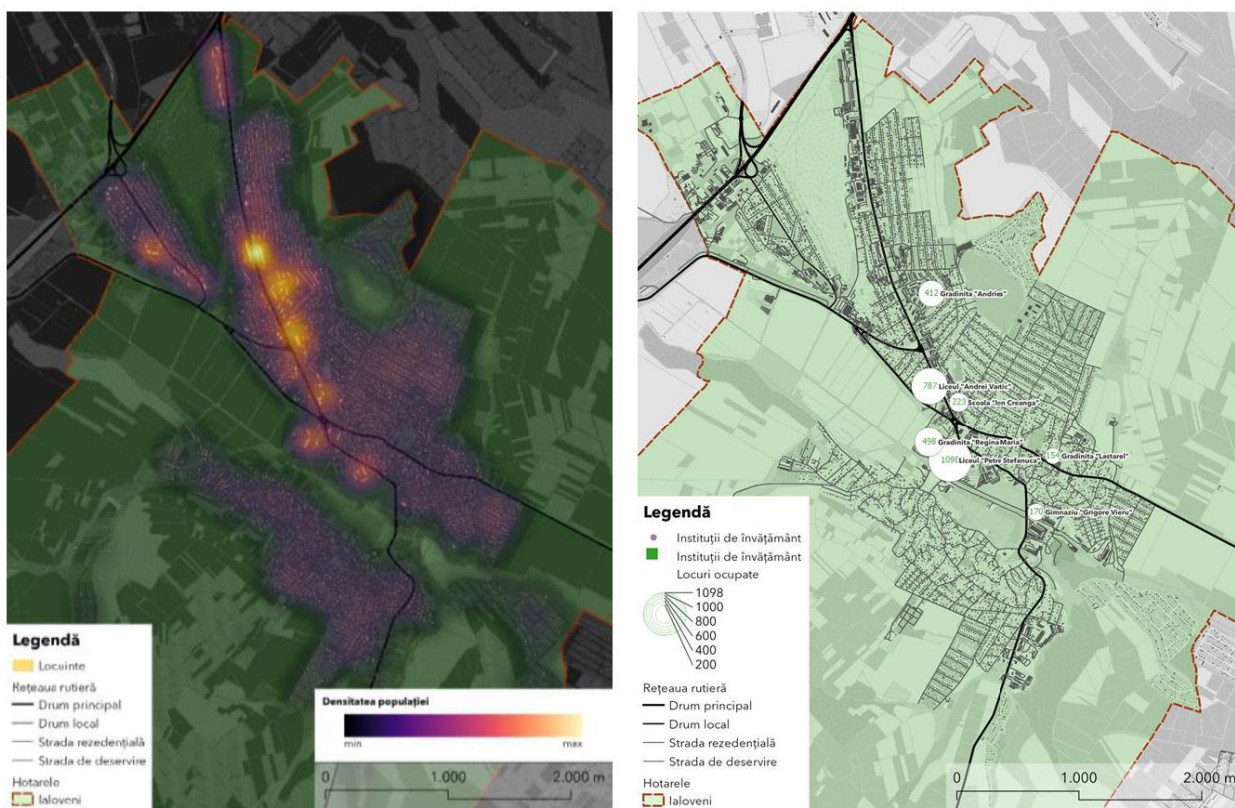
3.7 ANALIZA SPAȚIAL-FUNCȚIONALĂ ȘI TEHNICĂ

Analiza spațial-funcțională și tehnică evaluează modul în care funcționează structura urbană a orașului Ialoveni din perspectiva distribuției instituțiilor publice, accesului la infrastructura edilitară și conectivității teritoriale.

Această analiză se bazează pe Planul Urbanistic General al orașului Ialoveni (2018), pe Studiul de transport public (2024) și pe datele de diagnostic ale programelor de revitalizare anterioare, care au oferit o bază solidă pentru înțelegerea modului în care diferitele funcțiuni urbane se corelează între ele.

3.7.1 Structura spațial-funcțională

Orașul Ialoveni are o dezvoltare lineară de-a lungul axei principale Alexandru cel Bun – Petre Ștefănuță – Basarabia – Ștefan cel Mare, care formează coloana vertebrală a sistemului urban. Pe acest traseu sunt amplasate principalele instituții administrative, sociale și culturale: Primăria orașului, Consiliul Raional Ialoveni, Centrul Medicilor de Familie, Centrul Multifuncțional ASP, Casa Națională de Asigurări Sociale, Biblioteca Publică Raională, precum și liceele și grădinițele centrale.

Această concentrare face din zona centrală polul principal al serviciilor urbane și al mobilității zilnice. De-a lungul străzilor Alexandru cel Bun și Petre Ștefănuță se regăsesc și principalele spații comerciale și zone de servicii, ceea ce determină o suprapunere funcțională intensă între fluxurile pietonale și cele auto. În același timp, zona centrală este și cea mai solicitată din punct de vedere al infrastructurii tehnice și al circulației.

La nivel periferic, orașul are zone cu profil funcțional diferențiat:

- **Zona Nord-Vest (Nord-Vest)** – zonă rezidențială extinsă, cu densitate medie și acces moderat la transport public;
- **Zona Nord-Est (Nord-Est)** – zonă semi-industrială, unde sunt amplasate unități economice precum fabrica de înghețată „Sandriliona”, vinăria „Vinuri-Ialoveni” și compania „Ecoprofil”, situată la intersecția drumurilor M2 și M3;
- **Zona Sud (Sud)** – zonă rezidențială periferică, cu o structură urbană fragmentată și conectivitate slabă la centrul orașului.

În ansamblu, structura spațială este clar ierarhizată: un centru administrativ compact, înconjurat de zone rezidențiale dispersate, dintre care unele (în special Sud și Nord-Est) nu dispun de infrastructură publică adecvată.

3.7.2 Accesibilitatea și conectivitatea

Potrivit Studiului de transport public (2024), orașul Ialoveni este conectat la Chișinău prin troleibuzul nr. 36 și ruta de microbuz nr. 35, operate de Regia Transport Electric Chișinău și transportatori privați. Totodată, există peste 10 rute interraionale care traversează orașul, însă fără o gară auto dedicată și fără coordonare a orarelor. Această situație determină aglomerări frecvente pe arterele principale și un grad ridicat de poluare fonică și atmosferică, evidențiate și în analiza mediului.

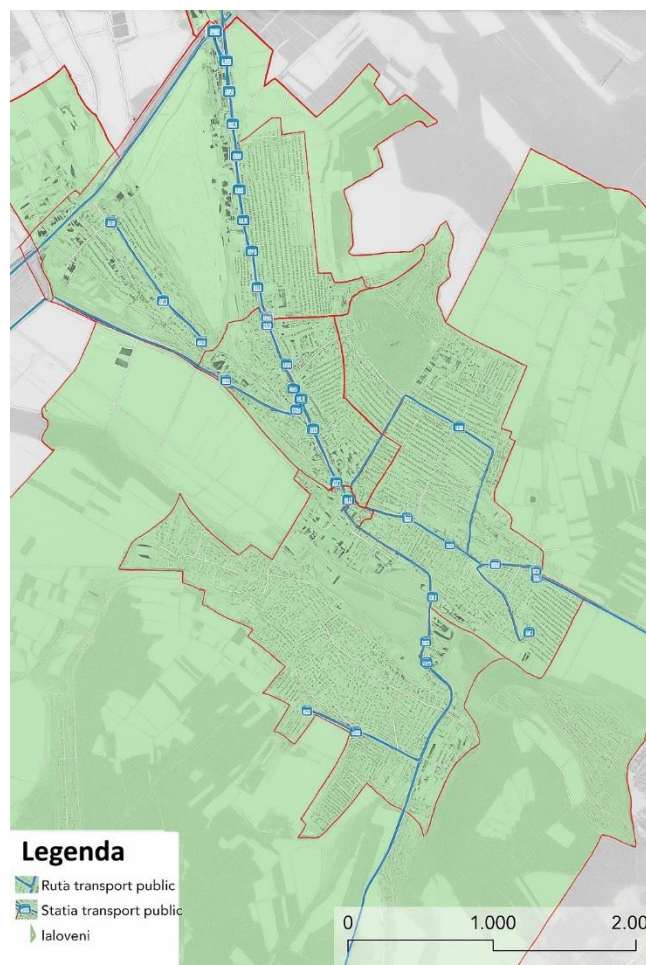
Rețeaua stradală este bine conectată la drumurile naționale:

- DN M3 (Chișinău–Giurgiulești) și DN R3 (Chișinău–Cimișlia) traversează proximitatea orașului;
- străzile Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petre Țefănuță și Basarabia asigură conexiunile interne principale.

Totuși, accesibilitatea între zonele de locuire și principalele instituții publice rămâne inegală. Instituțiile de învățământ (3 licee, 2 gimnazii, 3 grădinițe) sunt amplasate preponderent în zona centrală, ceea ce creează dependență de transport pentru locuitorii din Nord-Vest și Sud. În aceste zone, accesul pietonal este dificil din cauza lipsei trotuarelor continue, iar transportul public este insuficient adaptat pentru elevi și persoane cu mobilitate redusă.

3.7.3 Infrastructura tehnico-edilitară

Conform PUG Ialoveni (2018) și actualizărilor efectuate în 2024, rețelele tehnico-edilitare (apă, canalizare, energie electrică, gaze) acoperă integral zona centrală și parțial zonele periferice.

- Gradul de racordare la apă și electricitate depășește 95% în tot orașul;
- Canalizarea acoperă peste 80% din locuințele din zona Centru, dar sub 60% în zonele Nord-Vest și Sud;
- Rețeaua de drumuri asfaltate este completă doar în Centru și Nord-Est, în timp ce în Sud și Nord-Vest predomină drumurile pietruite.

Infrastructura tehnică este concentrată în partea centrală a localității și se diminuează treptat spre periferii, ceea ce limitează dezvoltarea echilibrată a orașului.

În **Programul de Revitalizare Urbană 2019–2021 și 2022-2025**, principalele carențe spațiale erau lipsa conectivității între zonele rezidențiale și centrul administrativ, accesul deficitar la transport public și insuficiența rețelelor de utilități în cartierele noi. Actualele date confirmă o evoluție parțial pozitivă: conectivitatea cu Chișinăul s-a îmbunătățit (prin extinderea rutei de troleibuz și amenajarea unor tronsoane rutiere), însă problemele interne de mobilitate și echilibru funcțional persistă.

4 IDENTIFICAREA ZONELOR URBANE DEGRADATE ȘI DELIMITAREA ZONEI DE REVITALIZARE

4.1 TOTALIZAREA INDICATORILOR URBANI

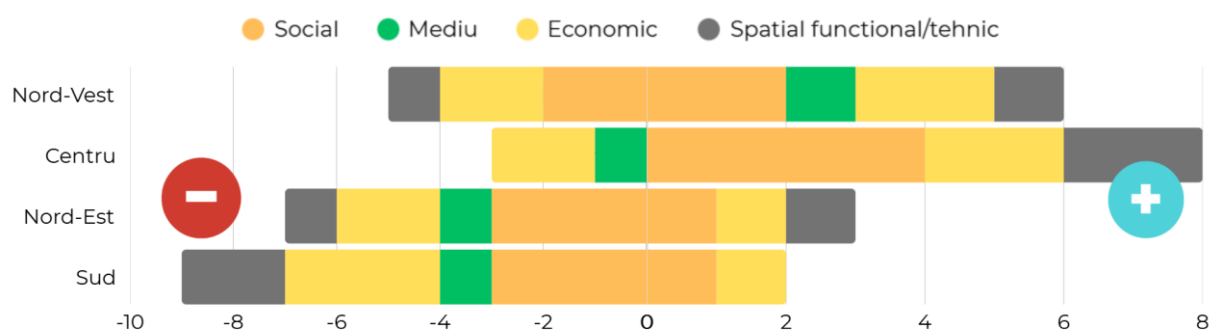
Analiza integrată a fost realizată prin evaluarea directă a indicatorilor socio-economici, de mediu și infrastructură, calculați pentru fiecare sector al orașului Ialoveni și raportați la 1 000 de locuitori. Pentru fiecare zonă s-a determinat numărul indicatorilor care depășesc media orașului („peste medie”) și al celor care se situează sub media generală („sub medie”), ținând cont de conotația indicatorului – pozitivă sau negativă. Astfel, un indicator social mai ridicat, dar cu semnificație negativă (ex. șomaj, persoane vulnerabile), a fost tratat ca valoare defavorabilă.

Evaluarea a fost completată cu vizite în teren, realizate în luna octombrie 2025, pentru observarea directă a condițiilor de infrastructură, calității spațiului public, stării rețelelor și accesului la servicii comunitare. Rezultatele sunt sintetizate în tabelul de mai jos:

Tabel 5. Totalizarea indicatorilor urbani (2025)

Zonă / Sector de revitalizare	Nr. indicatorilor peste medie	Nr. indicatorilor sub medie	Totalizare indicatori
Nord-Vest (Nord-Vest)	5	3	+2,0
Centru	6	1	+5,0
Nord-Est (Nord-Est)	1	2	-1,0
Sud (Sud)	1	6	-5,0

Sursă: baza de date PRU Ialoveni 2025, calcul propriu pe baza indicatorilor sociali, economici, de mediu și infrastructurali.

Analiza sintetică pe zone

- Zona Centru Este sectorul cu cea mai bună performanță generală, înregistrând șase indicatori peste media orașului. Se caracterizează printr-o densitate mare de instituții publice, acces bun la infrastructură, o rețea completă de servicii și o implicare civică peste medie. Problemele identificate sunt legate mai mult de presiunea traficului și lipsa spațiilor verzi, însă din perspectiva revitalizării, zona este considerată consolidată și funcțională.
- Zona Nord-Vest (Nord-Vest) Înregistrează un echilibru relativ între punctele forte și vulnerabilități (+2). Este o zonă rezidențială stabilă, cu potențial natural și suprafețe verzi semnificative, dar cu infrastructură tehnică parțial modernizată. Situația socială este moderată, cu valori apropiate de media orașului. Prin urmare, sectorul Nord-Vest nu necesită intervenții complexe de revitalizare, ci mai degrabă acțiuni punctuale de modernizare și îmbunătățire a serviciilor publice.
- Zona Nord-Est (Nord-Est) Are o valoare totală negativă (-1), cauzată de dezechilibrul dintre activitățile economice și condițiile de mediu. Deși aici funcționează un număr considerabil de întreprinderi și depozite, zona este deficitară la capitolul spații verzi, infrastructură pietonală și echipamente publice. În teren au fost observate probleme de mobilitate și fragmentare urbană, însă activitatea economică susținută oferă o bază de potențial pentru viitoare proiecte sectoriale.
- Zona Sud (Sud) Înregistrează cele mai slabe performanțe la majoritatea indicatorilor (-5), confirmând statutul de zonă urbană degradată, identificat deja în programele interioare de revitalizare. Sectorul Sud prezintă un cumul de probleme structurale:
 - cel mai ridicat nivel al șomajului și al persoanelor vulnerabile,
 - cele mai puține organizații civice și participare electorală redusă,
 - densitate economică scăzută (doar 36,8 întreprinderi/1000 loc.),
 - lipsa spațiilor verzi amenajate (0,19 ha/1000 loc.),
 - conectivitate slabă cu centrul orașului,
 - străzi secundare neasfaltate și infrastructură edilitară incompletă.

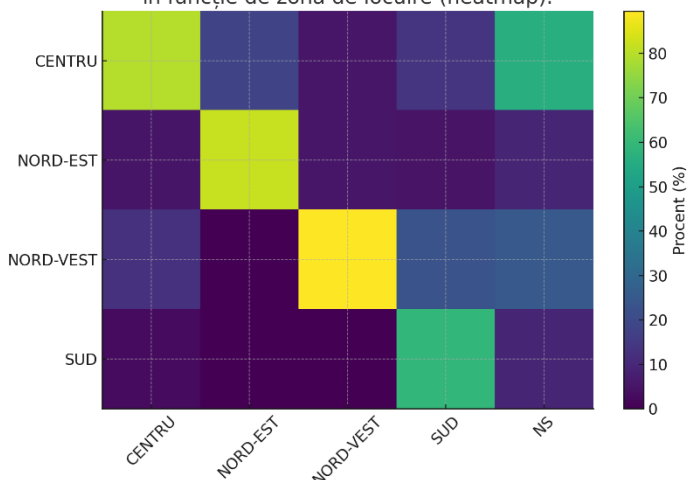
4.2 PERCEPTIA CETĂȚENILOR ASUPRA ZONELOR URBANE DEGRADATE

Analiza datelor colectate prin chestionarul online arată că locuitorii orașului tind să considere ca fiind prioritare pentru intervenții în primul rând zonele în care locuiesc. Această auto-identificare

a problemelor evidențiază percepția directă a disfuncționalităților din imediata lor vecinătate și indică zone în care calitatea vieții este resimțită ca fiind sub nivelul așteptărilor.

Totuși, examinarea detaliată a distribuției răspunsurilor — inclusiv prin reprezentarea grafică în heatmap (matrice procentuală a voturilor) — scoate în evidență un aspect important pentru procesul de revitalizare urbană. Spre deosebire de alte zone, care sunt votate aproape exclusiv de locuitorii propriei zone, zona Sud atrage un număr semnificativ de voturi din alte părți ale orașului. Heatmap-ul arată o intensitate mai ridicată a culorilor pe coloana „Sud”, în special pe rândurile corespunzătoare zonelor Centru și Nord-Vest, ceea ce indică faptul că problemele din zona Sud sunt vizibile și resimțite și de locuitorii altor cartiere.

Matricea procentuală a percepțiilor privind necesitatea intervențiilor în funcție de zona de locuire (heatmap).

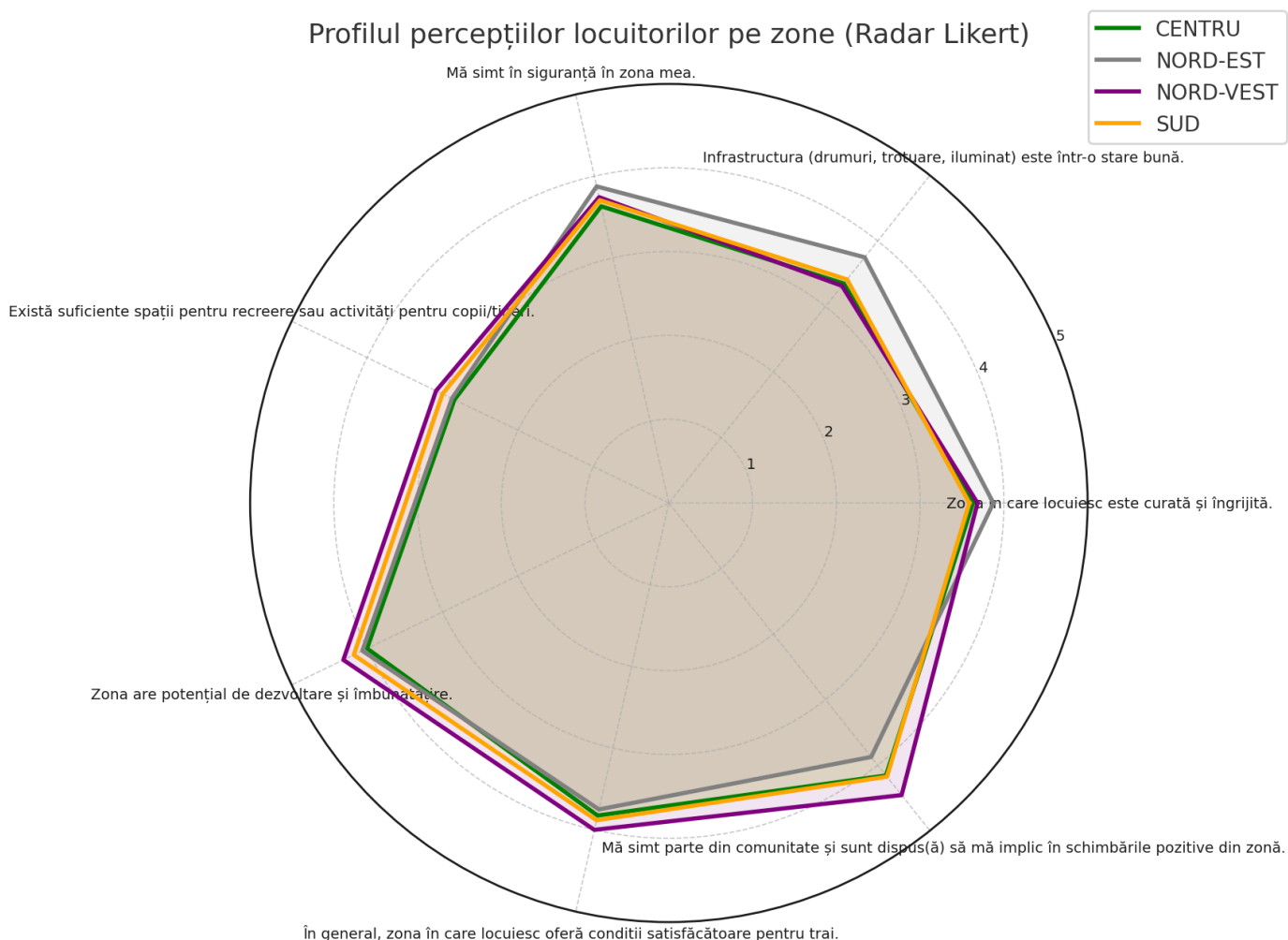

Această concentrare de voturi din exterior sugerează că zona Sud nu reprezintă doar o problemă locală, ci o zonă cu efecte asupra funcționării generale a orașului. Problemele semnalate aici — precum infrastructura deficitară, conectivitatea slabă, lipsa spațiilor publice atractive sau starea generală a mediului construit — sunt percepute ca având impact asupra întregii comunități urbane, nu doar asupra cartierului.

Comparând percepția comunității (reflectată în heatmap) cu datele tehnice și indicatorii analizați (sociali, economici, spațial-funcționali și tehnici), se observă că zona Sud se află printre sectoarele cu cele mai multe dificultăți obiective. Astfel, zona Sud apare simultan ca:

- prioritatea locuitorilor care trăiesc acolo, dar și
- una dintre puținele zone identificate ca problematice și de locuitori din alte părți ale orașului,
- zonă cu multiple deficiențe confirmate de indicatorii tehnici și sociali,
- spațiu potrivit pentru mobilizare comunitară, dat fiind faptul că locuitorii și-l asumă ca zonă în nevoie de schimbări.

Graficul radar prezentat oferă o imagine de ansamblu asupra modului în care locuitorii percep calitatea vieții în diferite zone ale orașului. Contururile colorate pentru cele patru zone analizate (Centru, Nord-Est, Nord-Vest și Sud) se suprapun în mare parte, indicând faptul că percepțiile generale despre zona de locuire sunt relativ similare la nivelul întregului oraș. Totuși, graficul scoate în evidență câteva diferențe semnificative care contribuie la înțelegerea zonelor vulnerabile și cu prioritate pentru intervenții.

În primul rând, se observă că zona Sud tinde să se mențină constant la valori ușor mai joase comparativ cu celelalte zone, în special la afirmații ce țin de infrastructură, curățenie și existența spațiilor pentru recreere. Pe radar, linia portocalie (zona Sud) rămâne în interiorul celorlalte linii, sugerând o calitate percepută general mai scăzută. Această poziționare mai „aplatizată” confirmă faptul că rezidenții zonei Sud resimt o acumulare de neajunsuri, nu neapărat extreme, dar multiple și constante — un element definitoriu pentru zonele urbane degradate conform Liniilor Directoare.

Pe de altă parte, zona Nord-Est (linie gri) iese ușor în evidență la capitolul infrastructură, având cea mai pozitivă evaluare dintre toate zonele. Această deviație sugerează că anumite sectoare

ale orașului beneficiază de o infrastructură percepută ca fiind mai bine întreținută, ceea ce poate explica și nivelurile mai ridicate de satisfacție generală în acea parte a orașului.

Un alt element relevant ilustrat de grafic este percepția privind siguranța și implicarea civică. Zona Nord-Vest (linie violetă) înregistrează o deviație vizibilă în sus la afirmația „Mă simt în siguranță în zona mea”, depășind toate celelalte zone. Acest indicator subliniază faptul că, deși unele zone pot avea deficiențe tehnice, coeziunea comunitară și stabilitatea socială pot compensa parțial aceste lipsuri. În unele cazuri, nivelul ridicat de siguranță percepută este un semnal al capitalului social local, un element important în procesele de revitalizare.

Un aspect pozitiv vizibil în grafic este faptul că toate zonele înregistrează scoruri ridicate la disponibilitatea de implicare în schimbări, cu un vârf în zona Nord-Vest și valori bune și în zona Sud. Această convergență indică faptul că există un potențial ridicat pentru mobilizare comunitară în toate părțile orașului, un factor esențial pentru succesul intervențiilor din cadrul programului de revitalizare urbană.

În cadrul vizitelor de teren, au fost observate gospodării izolate, spații neutilizate, lipsa trotuarelor și dificultăți de acces spre instituțiile publice din centru. De asemenea, sectorul este traversat de râul Ișnovăț – o resursă naturală importantă, dar parțial degradată –, care poate deveni elementul-cheie pentru reconversia ecologică și socială a cartierului.

4.3 DETERMINAREA ZONEI DE REVITALIZARE

Conform Liniilor directoare privind revitalizarea urbană în Republica Nord-Vest (MIDR, 2019), suprafața unei zone de revitalizare urbană trebuie să respecte principiul proporționalității față de dimensiunea localității. Astfel, zona de revitalizare nu trebuie să depășească 20% din teritoriul orașului și să includă cel mult 30% din populația totală. Aceste limite sunt stabilite pentru a asigura o intervenție concentrată, eficientă și realistă, care să permită utilizarea coerentă a resurselor și monitorizarea rezultatelor într-un perimetru clar delimitat. În cazul orașului Ialoveni, delimitarea zonei de revitalizare în sectorul Sud respectă aceste cerințe metodologice: suprafața zonei reprezintă sub 20% din teritoriul intravilan al localității, iar populația estimată (aproximativ 4,8 mii locuitori) constituie sub 30% din totalul populației urbane.

Pe baza analizei integrate și a constatărilor de teren, zona de Sud (Sud) a fost identificată drept zonă urbană degradată și selectată ca zonă de revitalizare pentru perioada 2025–2028.

Argumentele principale sunt:

- prezența cumulativă a indicatorilor sub media orașului,
- concentrarea fenomenelor sociale negative (vulnerabilitate, șomaj, implicare civică redusă),
- nivel scăzut al activității economice,
- infrastructură tehnică insuficientă și acces deficitar la servicii,
- deficit sever de spații verzi și zone de recreere,
- potențial de transformare prin proiectele de reamenajare a râului Ișnovăț și a zonei de agrement aferente.

Această selecție continuă logica programelor anterioare, care au vizat tot zona de sud, dar actualizarea din 2025 confirmă că aici persistă cele mai pronunțate forme de degradare urbană și sociale, necesitând intervenții complexe, multisectoriale și integrate.

Un element suplimentar care justifică selectarea acestei zone ca prioritară pentru revitalizare este nivelul scăzut de eficiență energetică al fondului construit. Instituțiile publice și blocurile locative din sector prezintă pierderi energetice ridicate, iar includerea acestora în proiecte integrate de revitalizare și eficientizare va genera beneficii atât sociale, cât și economice pentru comunitate.

Diagnoza orașului Ialoveni evidențiază discrepanțe teritoriale clare între centrul urban, zonele de tranziție și periferia sudică. Deși în ansamblu orașul are o tendință pozitivă de dezvoltare, zona de Sud (Sud) rămâne cea mai vulnerabilă, cumulând majoritatea indicatorilor negativi. Prin urmare, aceasta devine prioritatea strategică pentru Programul de Revitalizare Urbană 2025–2028, urmând să beneficieze de intervenții sociale, economice, de infrastructură și de mediu, orientate spre transformarea durabilă a spațiului și îmbunătățirea calității vieții locuitorilor.

ANALIZA APROFUNDATĂ A ZONEI DE REVITALIZARE

Analiza aprofundată a zonei de revitalizare SUD se bazează în principal pe date calitative colectate din:

- chestionarul aplicat locuitorilor zonei Sud,
- ședința participativă cu comunitatea și reprezentanții locali,
- observațiile directe și discuțiile din vizita în teritoriu.

În lipsa unor seturi de date cantitative detaliate la nivel de microzonă, conform cerințelor metodologice din Liniile directoare, analiza a trebuit să se concentreze pe informațiile validate direct de comunitate și pe constatările din teren. Indicatorii cantitativi disponibili la nivel municipal sau sectorial nu permit o dezagregare suficientă pentru a reflecta specificul zonei Sud, motiv pentru care acest capitol se sprijină pe percepțiile locuitorilor, pe fenomenele observabile și pe datele calitative rezultate din procesele participative.

Această abordare este una standard pentru localitățile în care lipsa datelor statistice dezagregate face dificilă aplicarea unei evaluări strict cantitative a degradării urbane. Prin urmare, pentru zona Sud, analiza aprofundată pornește de la perspectiva locuirii, nevoile identificate de comunitate, problemele vizibile în teren și aspectele funcționale evidențiate în dialogul cu actorii locali.

Dimensiunea socială – o comunitate care simte lipsa unui „spațiu pentru oameni”

Din perspectiva locuitorilor, zona Sud nu este doar o zonă cu probleme tehnice, ci un cartier în care lipsesc spațiile comunitare. Atunci când sunt întrebați ce lipsește cel mai mult, oamenii răspund cu o remarcabilă coerență: „Nu avem unde ieși cu copiii”, „Nu există niciun loc de întâlnire în cartier”, „Totul e răsfirat, nu avem un punct comun”.

Lipsa spațiilor de socializare – parc, loc de joacă, zonă de odihnă – se reflectă și în percepțiile legate de calitatea vieții. Mulți respondenți vorbesc despre absența activităților pentru tineri și despre faptul că în zona Sud viața socială „nu există”. Această constatare confirmă indicatorii tehnici și demografici, arătând o comunitate mai puțin conectată la pulsul orașului.

Cu toate acestea, disponibilitatea de implicare este ridicată. În răspunsurile libere apar mesaje precum „Eu aș veni la curățenie”, „Aș participa la amenajări”, „Important este să se înceapă ceva, noi ajutăm”.

Această energie latentă dovedește că revitalizarea nu trebuie să creeze doar infrastructură, ci și o comunitate activă, care așteaptă un punct de pornire pentru a se mobiliza.

Dimensiunea de mediu – o resursă naturală percepută ca abandonată

Valea râului Ișnovăț este, poate, cel mai mare atu natural al zonei Sud. Totuși, în percepția locuitorilor, ea apare mai degrabă ca un spațiu nevalorificat. Oamenii vorbesc despre „buruieni cât casa”, „maluri lăsate în paragină”, „râul nu e amenajat, e păcat de el”.

În același timp, mulți văd în această vale potențialul unui spațiu verde major: „Dacă s-ar face aici un parc, ar fi minunat”, „Ișnovățul ar putea fi locul unde se adună toată lumea”.

Aceste percepții se aliniază cu direcția strategică a revitalizării: reconversia ecologică a văii, transformarea ei într-un parc linear și într-un coridor verde care să conecteze zona Sud la restul orașului. Oamenii recunosc calitatea naturală a locului, dar și degradarea sa actuală.

Dimensiunea economică – un cartier în care oamenii trăiesc, dar nu lucrează

În zona sud aproape totul funcționează într-o logică rezidențială, fără activități economice relevante. Locuitorii depind de alte zone ale orașului pentru muncă, cumpărături și servicii de bază. În chestionar apar afirmații precum „Nu avem niciun magazin bun aici”, „Pentru orice trebuie să mergi în Centru”, „Zona asta e doar pentru dormit”.

Această lipsă este resimțită în viața de zi cu zi. Oamenii nu cer proiecte mari, ci soluții simple: un spațiu multifuncțional, mici servicii, un minim comerț local. Revitalizarea economică în Sud nu începe de la mari investiții, ci de la consolidarea unui ecosistem economic local de scară mică, adaptat cartierului.

Dimensiunea tehnică – problema fundamentală a zonei

Dacă ar exista un cuvânt care să sintetizeze percepțiile locuitorilor, acesta ar fi „drumurile”. Fiecare persoană intervievată sau care a completat chestionarul menționează infrastructura deficitară, iar multe exprimări sunt directe: „În Sud nu poți merge pe jos fără să te împiedici”, „Drumurile sunt dezastru”, „La ploaie nu ieși din curte”.

Aproape toți locuitorii indică faptul că acesta ar fi primul lucru pe care l-ar schimba dacă ar putea. În aceeași linie se înscriu și comentariile legate de iluminatul public: „Seara e beznă totală”, „E periculos să mergi pe drumuri fără lumină”.

Iar problema transportului public este accentuată de mulți: „Autobuzul vine rar și nu este stație”, „Nu ai cum să ajungi din Sud în oraș fără mașină”.

Infrastructura nu este doar o problemă funcțională; este o problemă care afectează toate celelalte dimensiuni ale vieții din cartier. Fără drumuri, fără trotuare, fără lumină, orice altă investiție devine dificilă sau insuficientă.

Dimensiunea spațial-funcțională – un cartier fără spații pentru comunitate

Zona Sud este un cartier fragmentat, dispersat, lipsit de o structură clară. Oamenii vorbesc despre faptul că zona este „ruptă în bucăți”, „întinsă, dar fără centru”, iar chestionarul confirmă necesitatea unui nucleu comunitar. Activitățile menționate ca posibile soluții – evenimente pentru copii, activități culturale în aer liber, sporturi de cartier, ateliere comunitare – sunt de fapt descrieri ale unui spațiu care nu există încă în realitate.

Aceste cuvinte-cheie sunt confirmate atât de datele participative, cât și de discuțiile din ședința facilitată și de observațiile directe din teren.

Revitalizarea zonei Sud urmărește atingerea unui set restrâns, dar strategic de obiective, care derivă direct din nevoile exprimate de populație și din problemele identificate în teren.

Primul obiectiv vizează **modernizarea infrastructurii de bază și creșterea conectivității interne și externe a zonei Sud**. Locuitorii au indicat în mod repetat în chestionar că transportul, drumurile și iluminatul sunt principalele bariere care afectează calitatea vieții. În cadrul ședinței participative, participanții au subliniat că „fără drumuri și transport, nici restul lucrurilor nu funcționează”. Acest obiectiv presupune un efort etapizat de reabilitare a străzilor, de amenajare a trotuarelor și de configurare a unor legături eficiente între cartier și zona centrală a orașului.

Al doilea obiectiv privește **crearea și valorificarea spațiilor publice și verzi**, cu accent pe transformarea văii râului Ișnovăț într-un coridor verde accesibil. În răspunsurile la întrebarea „Cum ați dori să arate zona Sud peste 5–10 ani?”, cuvintele „parc”, „zonă verde”, „amenajat”, „ecologic” și „spații de agrement” apar constant. Comunitatea își dorește un spațiu natural îngrijit, unde familiile se pot odihni, iar copiii se pot juca în siguranță. Acest obiectiv urmărește reabilitarea ecologică a malurilor râului, amenajarea unui parc și crearea unei rețele de spații publice de cartier.

Al treilea obiectiv se referă la **consolidarea funcțiilor sociale și comunitare ale cartierului**, prin apariția unor servicii și dotări de proximitate și prin stimularea implicării locuitorilor. În chestionar, mulți respondenți au menționat dorința pentru o „grădiniță aproape”, „un loc pentru copii”, „activități pentru tineri”, precum și așteptarea de a avea un spațiu în care să se desfășoare evenimente culturale sau comunitare. Prin urmare, revitalizarea trebuie să creeze condițiile necesare apariției unui mic nod comunitar, să susțină dezvoltarea unor servicii minime și să ofere comunității oportunități de implicare în activități care întăresc coeziunea locală.

Aceste trei obiective sunt suficient de clare și concentrate pentru a ghida întregul program de intervenții până în anul 2031, dar și suficient de cuprinzătoare pentru a permite planificarea unor proiecte complementare în domeniul mobilității, mediului, socialului și dezvoltării locale.

7 PORTOFOLIU DE PROIECTE DE REVITALIZARE

Lista proiectelor care urmează a fi implementate în perioada 2026-2031 (PRU)

Nr. Proiectului	1
Titlul proiectului	Ișnovăț –Renașterea Hidrologică și Protecția Urbană
Scop și direcții	Obiectivul general: Creșterea capacității de evacuare a apelor pluviale, reducerea riscului de inundații și dezvoltarea infrastructurii urbane prin reabilitarea ecologică și hidrologică a râului Ișnovăț, contribuind la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din Ialoveni și la protecția mediului. Obiectivele specifice: • Reabilitarea hidrologică a râului Ișnovăț pe o lungime totală de 1,85 km (850 m în zona centrală prin lucrări de betonare și 1 km în aval prin curățire și refacerea albiei naturale), pentru restabilirea regimului hidrologic și creșterea capacității de evacuare a apelor pluviale. • Crearea de fâșii verzi de protecție pe o suprafață de 2 hectare de-a lungul râului, cu scopul de a preveni colmatarea, reducerea poluării și crearea unui habitat natural pentru biodiversitate. • Reducerea riscului de inundații în orașul Ialoveni, în special în zonele rezidențiale afectate, prin intervenții specifice care îmbunătățesc fluxul de apă și elimină blocajele hidraulice. • Îmbunătățirea accesului și siguranței pentru beneficiari (elevii, copiii din grădinițe și locuitorii sectorului Bozu), prin integrarea proiectului cu alte investiții locale, inclusiv zona pietonală cu piste pentru bicicliști și spații publice renovate. • Promovarea dezvoltării durabile și a educației ecologice, prin implicarea comunității locale în proiecte de plantare, conștientizare și utilizare responsabilă a spațiilor verzi și a râului reabilitat.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	• Locuitorii sectorului Bozu (aproximativ 5000 de persoane), care vor avea acces direct la spații renovate, inclusiv spații verzi, terenuri de joacă și piste pentru biciclete. • 497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 59 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES). • Elevii de la Gimnaziul „Grigore Vieru” și Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță”, precum și cei 25 de copii cu dizabilități severe care frecventează Unitatea de Educație Incluzivă. Aceștia provin din Ialoveni și din localități limitrofe precum Costești, Horești, Molești, Zîmbreni, Hansca, Pojăreni, Bardar, Văsieni, Ulmu și Suruceni.
Descrierea proiectului	850 m în zona centrală prin lucrări de betonare 1 km în aval prin curățire și refacerea albiei naturale 2 ha de-a lungul râului de fâșii verzi de protecție
Cost estimative	12 640 654 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % ONIMP
Rezultate estimate	• Reabilitarea și extinderea capacității râului Ișnovăț: reabilitarea a 1,85 km de albie vor reduce riscul de inundații cu peste 90% în orașul Ialoveni.

	• Crearea unui mediu ecologic și sustenabil: Plantarea a 2 hectare de fâșii verzi va contribui la prevenirea eroziunii și colmatării, îmbunătățind biodiversitatea locală și calitatea apei. • Îmbunătățirea calității vieții pentru 18128 de locuitori ai orașului: Acces îmbunătățit la infrastructură modernă, spații verzi și reducerea riscurilor de distrugeri materiale și de proprietate. • Beneficii educaționale și sociale: Peste 2000 de copii și tineri, inclusiv 25 de copii cu dizabilități severe, vor avea acces mai sigur și facilitat la instituțiile educaționale. • Impact economic pozitiv: Creșterea valorii proprietăților din zonele adiacente cu până la 15% și reducerea costurilor anuale pentru gestionarea inundațiilor. • Implicarea comunității în protecția mediului: Organizarea a 3 campanii de plantare și conștientizare ecologică, implicând peste 200 de voluntari din comunitate. • Integrarea infrastructurii urbane: Conectarea râului reabilitat cu proiectele adiacente, cum ar fi „Zona pietonală cu piste pentru bicicliști”, oferind acces sigur și eficient la 5600 m² de spații publice
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	2
Titlul proiectului	Ridicarea confortului vieții copiilor în incinta Grădiniței-creșă pentru copii Regina Maria din or. Ialoveni prin termo-eficientizarea construcției.
Scop și direcții	• Creșterea confortului termic în interiorul clădirii pe tot parcursul anului (răcoare vara și căldură iarna). • Reducerea substanțială a costurilor pentru încălzire și energie, permițând redirecționarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale copiilor. • Asigurarea unui mediu mai sănătos și sigur prin eliminarea problemelor legate de umiditate, mușcări și curenți de aer. • Prolungirea duratei de viață a structurii și îmbunătățirea aspectului estetic al clădirii.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 52 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și 63 de specialiști
Descrierea proiectului	În cadrul proiectului este vizată zona veche degradată a orașului, care necesită de urgență reabilitare. Implementarea proiectului în cauză va asigura în primul rând confortul termic al copiilor și personalului pe timpul rece.
Cost estimative	4 000 000 lei

Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	• Clădirea grădiniței reabilitată și eficientizată energetic; • 497 de copii instituționalizați în condiții bune; • Circa 750 de părinți ai copiilor siguri pe confortul și condițiile sănătoase pentru copiii lor; • 63 de membri ai colectivului educațional; • reducerea imediată a consumului de energie termică cu circa 30%. • Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	3
Titlul proiectului	Tranziție Energetică prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Grădinița nr. 5 „Regina Maria” Ialoveni
Scop și direcții	• Asigurarea independenței și sustenabilității energetice a Grădiniței-creșă „Regina Maria” din Ialoveni prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător • Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirectionarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale copiilor. • Diminuarea Amprentei de Carbon a grădiniței prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice • Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a autorităților locale ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 52 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și 63 de specialiști
Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară. Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru activitățile educaționale, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul

	copiilor și la educația lor ecologică, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	600 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	• Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (30 kWp) pe acoperișul clădirii Grădiniței; • 497 de copii instituționalizați în condiții bune; • Circa 750 de părinți ai copiilor siguri pe confortul și condițiile sănătoase pentru copiii lor; • 63 de membri ai colectivului educațional; • reducerea imediată a consumului de energie electrică cu circa 60%. • Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	4
Titlul proiectului	Tranziție Energetică prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Grădinița nr. 1 „Andrieș” Ialoveni
Scop și direcții	• asigurarea independenței și sustenabilității energetice a Grădiniței-creșă „Andrieș” din Ialoveni prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător • Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirectionarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale copiilor. • Diminuarea Amprentei de Carbon a grădiniței prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice • Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a autorităților locale ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de Centru
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	420 de copii de la Grădinița nr. 1 „Andrieș”, inclusiv 15 copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și 60 de specialiști
Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară.

"Documentul a fost elaborat în cadrul proiectului 03C0800 "Eficiența energetică - o prioritate pentru regiuni" (REEF), co-finanțat de Uniunea Europeană prin intermediul programului Interreg Europe".

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

REEF

	Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru activitățile educaționale, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul copiilor și la educația lor ecologică, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	500 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	• Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (25 kWp) pe acoperișul clădirii Grădiniței; • 420 de copii instituționalizați în condiții bune; • Circa 600 de părinți ai copiilor siguri pe confortul și condițiile sănătoase pentru copiii lor; • 60 de membri ai colectivului educațional; • reducerea imediată a consumului de energie electrică cu circa 60%. • Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	5
Titlul proiectului	Tranziție Energetică prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Școala de Arte Ialoveni
Scop și direcții	• asigurarea independenței și sustenabilității energetice a Școlii de Arte din Ialoveni prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător • Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirectionarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale elevilor. • Diminuarea Ampreței de Carbon a școlii prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice • Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a autorităților locale ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Tinerii de vârstă școlară din Ialoveni și din localitățile învecinate, profesorii

Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară. Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru activitățile educaționale, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul elevilor și la educația lor ecologică, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	300 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	• Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (20 kWp) pe acoperișul clădirii; • 500 de copii instituționalizați în condiții bune; • 30 de membri ai colectivului educațional; • reducerea imediată a consumului de energie electrică cu circa 60%. • Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	6
Titlul proiectului	Liderism Verde: Asigurarea Autonomiei Energetice prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Primăria orașului Ialoveni
Scop și direcții	• Să se poziționeze Primăria ca lider în implementarea soluțiilor inovatoare și ecologice la nivel local, inspirând cetățenii și mediul de afaceri să adopte practici similare. • asigurarea independenței și sustenabilității energetice a clădirii primăriei prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător • Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirectionarea acestor resurse către alte cheltuieli de dezvoltare a serviciilor publice. • Diminuarea Amprentei de Carbon a școlii prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice • Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a autorităților locale ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de centru

Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Personalul din primărie, cetățenii și contribuabili
Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară. Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru alte servicii publice, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul personalului și cetățenilor care vin la audiență, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	200 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	• Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (15 kWp) pe acoperișul clădirii; • reducerea imediată a consumului de energie electrică cu circa 60%. • Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	7
Titlul proiectului	Lumina viitorului: tranziție la iluminat stradal eficient și inteligent
Scop și direcții	Îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și eficientizarea gestiunii urbane prin modernizarea integrală a rețelei de iluminat stradal, înlocuind corpurile de iluminat energofage cu tehnologie LED de înaltă eficiență. Acest lucru va genera economii substanțiale la bugetul local și va crește nivelul de siguranță și confort pe tot teritoriul orașului Ialoveni.
Localizare	Suprafața orașului Ialoveni
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	☑ Cetățenii Rezidenți: Toți locuitorii Ialoveniului beneficiază de siguranță sporită pe străzi, de un confort vizual crescut și de un sentiment general îmbunătățit de bunăstare pe timpul nopții. ☑ Șoferii și Pietonii: Beneficiază direct de vizibilitate optimă și uniformă pe străzile principale și secundare, reducând riscul de accidente rutiere și pietonale. ☑ Mediul de Afaceri Local: Afacerile care funcționează seara (restaurante, magazine, servicii) beneficiază de un mediu urban mai atractiv și mai sigur pentru clienți.

	☑ Turiștii și Vizitatorii: Percep orașul ca fiind mai modern, sigur și bine organizat. ☑ Mediul Înconjurător: Beneficiar pe termen lung, prin reducerea emisiilor de dioxid de carbon și a poluării luminoase nejustificate.
Descrierea proiectului	Realizarea proiectului de modernizare a iluminatului stradal în Ialoveni va începe cu o fază esențială de Audit și Proiectare Tehnică. La etapa de Execuție și Montaj va avea loc demontarea și casarea ecologică a corpurilor de iluminat vechi, urmată de instalarea fizică a noilor sisteme LED de înaltă performanță pe toți stâlpii din oraș. Tot în această fază se vor realiza și lucrările de reparație sau modernizare a rețelei electrice de alimentare, acolo unde este necesar. Paralel cu montajul fizic, are loc Integrarea Sistemului Inteligent (Telegestiune), elementul care transformă proiectul în unul „Smart City”. Se vor monta module de control în fiecare corp LED și se va configura platforma software centrală, care va permite personalului Primăriei să monitorizeze, să regleze intensitatea luminii (dimare) și să programeze iluminatul de la distanță, în funcție de trafic și oră.
Cost estimative	25 000 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	• Reducere Drastică a Consumului: Se estimează o diminuare a consumului de energie electrică cu 60% – 80% la nivelul întregului sistem de iluminat public, ca urmare directă a înlocuirii lămpilor vechi cu sisteme LED. • Economii Bugetare Semnificative: Eliberarea anuală a unei sume substanțiale din bugetul local, care era anterior alocată plăților pentru energia electrică. Aceste fonduri vor fi redirecționate către alte necesități de dezvoltare urbană și socială. • Creșterea Siguranței Rutiere și Pietonale: Asigurarea unui nivel de iluminare uniform, optim și conform standardelor, care va reduce riscul de accidente rutiere și va îmbunătăți vizibilitatea pe timp de noapte. • Reducerea Amprentei de Carbon: Evitarea emiterii unei cantități semnificative de dioxid de carbon (CO_2) în atmosferă anual, contribuind direct la obiectivele de mediu ale Republicii Moldova. • Modernizarea Infrastructurii: Punerea în funcțiune a unei rețele de iluminat modernă, bazată pe tehnologie Smart, pregătită pentru integrarea viitoare a altor soluții de tip „Smart City” (ex: senzori de trafic, senzori de poluare).
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	8
Titlul proiectului	Ialoveni – Solar Power City

"Documentul a fost elaborat în cadrul proiectului 03C0800 "Eficiența energetică - o prioritate pentru regiuni" (REEF), co-finanțat de Uniunea Europeană prin intermediul programului Interreg Europe".

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

REEF

Scop și direcții	Asigurarea Independenței și Sustenabilității Energetice a Orașului Ialoveni prin Construirea și Racordarea la Rețea a Parcului Fotovoltaic cu o Capacitate Instalată de 1 MW
Localizare	Zona de Nord-Vest
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Comunitatea orașului Ialoveni
Descrierea proiectului	Proiectul vizează construirea unei Centrale Fotovoltaice (PV) cu o capacitate instalată de 1 Megawatt (MW) pe teritoriul administrativ al orașului Ialoveni, reprezentând o investiție strategică majoră în dezvoltarea durabilă și autonomia energetică locală. Centrala va utiliza panouri fotovoltaice de înaltă performanță (panouri de tip mono-cristalin de 550 Wp sau mai mult), montate pe structuri fixe care maximizează expunerea la soare, conectate la invertoare de înaltă eficiență, de tip <i>on-grid</i> sau <i>central</i>, care vor converti energia solară captată în energie electrică de curent alternativ, compatibilă cu rețeaua națională. Parcul va genera o cantitate anuală estimată de energie electrică de aproximativ 1.200 - 1.400 MWh, suficientă pentru a acoperi necesarul energetic al unui număr semnificativ de instituții publice sau pentru a fi vândută în rețea, asigurând un venit constant către ÎMGLC Ialoveni. Racordarea la sistemul energetic se va face printr-un punct de conexiune dedicat, cu instalarea de echipamente de protecție, măsurare și un sistem complex de monitorizare și control de la distanță (SCADA).
Cost estimative	2 mln euro
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	• Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (1 MWp); • reducerea imediată a consumului de energie electrică pentru clădirile publice și iluminatul stradal cu 95%. • Reducerea emisiilor de CO₂ în atmosferă (600-800t CO₂ pe an), astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă. • Generarea unui flux anual de venituri din vânzarea energiei electrice, contribuind la creșterea bugetului local. • Generarea de locuri de muncă temporare pe durata construcției și de locuri de muncă permanente (2-3 posturi) pentru mentenanța și operarea parcului. • Utilizarea Eficientă a Terenului: Valorificarea unui teren care altfel ar fi fost neproductiv sau slab utilizat.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	9
-----------------	---

"Documentul a fost elaborat în cadrul proiectului 03C0800 "Eficiența energetică - o prioritate pentru regiuni" (REEF), co-finanțat de Uniunea Europeană prin intermediul programului Interreg Europe".

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

REEF

Titlul proiectului	Construcția Sălii Festive Multifuncționale – Spațiu Esențial pentru Educație, Cultură și Comunitate la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”
Scop și direcții	☑ Crearea unui Spațiu Dedicat pentru Dezvoltare: Asigurarea unui mediu optim și sigur pentru desfășurarea serbărilor, spectacolelor, concursurilor și a altor evenimente care stimulează creativitatea, talentele artistice și încrederea în sine a copiilor. Punerea la dispoziție a unui spațiu versatil, care poate fi utilizat și pentru activități sportive și de gimnastică pe vreme nefavorabilă, contribuind la dezvoltarea fizică. ☑ Îmbunătățirea Relației Comunitare: Crearea unui centru comunitar care poate găzdui evenimente și întâlniri cu părinții și membrii comunității, consolidând legătura dintre grădiniță, familie și societatea locală. ☑ Modernizarea Infrastructurii: Extinderea spațiului util al grădiniței cu o structură nouă și modernă, adaptată standardelor actuale de siguranță și funcționalitate.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 52 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și 63 de specialiști
Descrierea proiectului	În cadrul proiectului este vizată zona veche degradată a orașului, care necesită de urgență reabilitare. Implementarea proiectului în cauză va asigura în primul rând confortul termic al copiilor și personalului pe timpul rece.
Cost estimative	2 000 000 lei
Sursa de finanțare	50 % APL, 50 % donator extern
Rezultate estimate	• Construcție Finalizată și Echipată: Realizarea unei săli festive noi, moderne, complet funcționale, cu o suprafață utilă suficientă pentru a găzdui toți copiii și părinții • Dotări Tehnice: Sala va fi dotată cu echipament audio-video (sistem de sonorizare, proiector) și iluminat scenic, adecvat pentru spectacole și proiecții • Spațiu Polivalent: Crearea unui spațiu versatil, care poate fi transformat rapid din sală de spectacole în sală de sport/gimnastică sau spațiu de întrunire, printr-un mobilier modular și ușor de gestionat • Dezvoltare Artistică și Socială: Asigurarea unui cadru adecvat pentru desfășurarea regulată și în condiții optime a serbărilor, pieselor de teatru, și a orelor de muzică și dans. • Îmbunătățirea Imaginii Instituției: Grădinița „Regina Maria” se va poziționa ca o instituție modernă, cu dotări complete, crescându-și atractivitatea și reputația în rândul comunității Ialoveni.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	10
Titlul proiectului	Amenajarea scuarului din strada Basarabia
Scop și direcții	Amenajarea unei zone de agrement prin crearea unor spații mai prietenoase, sigure și atractive, pentru un nivel de trai mai bun a locuitorilor.
Localizare	Zona Sud
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Beneficiari direcți: Locuitorii Străzii Basarabia și ai Zonalelor Adiacente. Copiii și Tinerii: Vor beneficia de terenul de joacă și de sport modern și sigur, esențial pentru dezvoltarea fizică și socializare. Părinții, Bunicii și Îngrijitorii: Vor avea un spațiu sigur și controlat unde își pot supraveghea copiii și se pot relaxa pe mobilierul urban.
Descrierea proiectului	Amenajarea unei zone de agrement prin crearea unor spații mai prietenoase, sigure și atractive, pentru un nivel de trai mai bun a locuitorilor: construirea rețelelor ingineresti (sistem electric, apeduct, havuz, sistem de irigare), amenajarea spațiilor verzi cu gazon, arbori și arbuști, amenajarea terenului de joacă și sport de care vor beneficia și copii, instalarea mobilierului urban și construcția unei parări.
Cost estimative	4 006 260 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	- Spațiu de Agrement Reabilitat: Crearea unui scuar complet amenajat și modernizat pe strada Basarabia, care devine o zonă funcțională de relaxare. - Infrastructură Inginerească Nouă: • Sistem de Iluminat Modern: Rețea electrică nouă și funcțională cu corpuri de iluminat eficiente, care asigură siguranța pe timp de noapte. • Rețea de Apă și Irigare: Un sistem de apeduct și sistem automatizat de irigare instalat pentru a susține spațiile verzi. • Element Acvatic: Un havuz funcțional (fântână arteziană), care adaugă valoare estetică și asigură un microclimat plăcut. - Spații Utilitare Amenajate: • Un teren de joacă sigur, modern și certificat pentru copii. • Un teren de sport multifuncțional (sau o zonă dedicată) pentru tineri și adulți. - Echipament Urban: Instalarea unui set complet de mobilier urban nou (bănci, coșuri de gunoi, rastele pentru biciclete). - Amenajări Peisagistice: Crearea de spații verzi extinse cu gazon, arbori și arbuști, asigurând o zonă verde matură. - Parcare pentru 18 automobile
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Nr. Proiectului	11
Titlul proiectului	Amenajarea drumului de acces și a parcărilor către piața agro-industrială cu ieșirea la str. N. Testișteanu, or. Ialoveni
Scop și direcții	Scopul principal al acestui proiect este optimizarea infrastructurii de acces și fluidizarea traficului către și dinspre centrul orașului Ialoveni, asigurând astfel condiții de tranzacționare mai sigure, mai eficiente și mai civilizate pentru comercianți, cumpărători și vizitatori.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Comercianții, producătorii locali și vizitatorii pieței agro-industriale Locuitorii zonei Bozu, inclusiv străzii N. Testișteanu și ai zonalelor adiacente care vor beneficia de fluidizarea traficului, de reducerea ambuteiajelor și de eliminarea parcărilor neautorizate care blocau anterior accesul în zonă.
Descrierea proiectului	1. Îmbunătățirea Accesibilității și Siguranței Rutiere: - Asigurarea unui drum de acces modern, bine semnalizat și durabil (cu suprafață rezistentă) care să facă legătura eficientă între strada Nicolae Testișteanu și piață. - Reducerea riscului de accidente rutiere și pietonale în zona pieței prin delimitarea clară a fluxurilor de trafic și pietoni. 2. Fluidizarea Traficului și Reducerea Blocajelor: - Crearea unui număr suficient de locuri de parcare organizate și moderne, care să absoarbă fluxul de vehicule al clienților și comercianților. - Eliminarea aglomerației și a parcării haotice pe strada principală (N. Testișteanu) și în zonele adiacente pieței, îmbunătățind circulația generală în oraș. 3. Creșterea Eficienței Economice și a Atractivității Pieței: - Îmbunătățirea experienței clienților și a condițiilor de lucru ale comercianților, ceea ce contribuie la creșterea volumului de tranzacții și la dezvoltarea economică a pieței. - Poziționarea Pieței Agro-Industriale ca un pol comercial civilizat și accesibil, aliniat la standardele de infrastructură urbană modernă.
Cost estimative	5 271 970 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	- Drum de Acces Modernizat: Construcția unui drum de acces nou de la strada N. Testișteanu către piață, cu o fundație stabilă și o suprafață de rulare durabilă - Parcare Organizată: Amenajarea unui spațiu de parcare dimensionat corespunzător, cu un număr prestabilit de locuri (50 locuri), incluzând locuri dedicate persoanelor cu dizabilități. - Fluidizarea Traficului: Reducerea semnificativă a ambuteiajelor și a blocajelor rutiere pe strada N. Testișteanu, generate anterior de căutarea locurilor de parcare sau de parcare neregulamentară. - Creșterea Atractivității Pieței: Îmbunătățirea experienței clienților prin acces facil și parcare rapidă, ceea ce poate duce la o creștere a numărului de vizitatori și a volumului de tranzacții.

Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă
---	--

Nr. Proiectului	12
Titlul proiectului	Conectivitate și Mobilitate prin construcția drumului de ocolire str. L. Rebreanu – str. Grădinilor (continuare), în orașul Ialoveni
Scop și direcții	Drumul de ocolire cuprinde Str. L. Rebreanu și Str. Grădinilor (prin livada de nuci). Are ca scop decongestionarea rutieră a străzii Alexandru cel Bun (centrul or. Ialoveni) și ca rezultat sporirea calității vieții a cetățenilor din zona centrală. Totodată va face mai ușor accesul pentru locuitorii din sect. Pietre, Albeni, Chersăcel, Livada și Policlinica cu efect de dezvoltare urbană a acestor sectoare și revitalizare socială și economică a orașului.
Localizare	Zona de Nord-Est – Zona Centru
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Peste 10 mii de locuitori și persoane care tranzitează sectoarele Centru și Bozu din orașul Ialoveni
Descrierea proiectului	Construirea pistei pentru bicicliști cu lungimea de 2610m, pentru tranzitarea str. Alexandru cel Bun - str. Liviu Rebreanu - str. Grădinilor - str. Basarabia, cu acces către zona de agrement Teatrul de vară din sectorul Bozu a orașului Ialoveni și construirea drumului de ocolire cu lungimea de 1260m, pentru asigurarea inter-conexiunii mai multor sectoare ale orașului Ialoveni.
Cost estimative	8 998 715 lei
Sursa de finanțare	15% APL, 85 % ONDRL
Rezultate estimate	• Construcția drumului de ocolire complet funcțional, cu o lungime de 1.260 de metri • Construirea pistei pentru bicicliști cu o lungime totală de 2.610 metri • Timp Redus de Tranzit: Scurtarea timpului de deplasare pentru locuitorii din sectoarele menționate care doresc să ajungă în alte părți ale orașului. • Siguranța Cicliștilor și Pietonilor: Creșterea substanțială a siguranței prin separarea fluxului de bicicliști de traficul auto, datorită pistei dedicate • Decongestionarea Rutieră: Reducerea semnificativă a traficului de tranzit și a ambuteiajelor pe strada Alexandru cel Bun (zona centrală).
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

8 IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI

Procesul de implementare a Programului de Revitalizare Urbană reprezintă momentul în care analiza și viziunea strategică elaborate la nivel de document se transformă în acțiuni reale, vizibile în teren. Pentru orașul Ialoveni, aceasta este etapa care își propune să aducă schimbarea în zona

de sud – Sud –, dar și să consolideze o abordare integrată a dezvoltării urbane pentru întreg orașul.

Programul de revitalizare nu este doar un set de proiecte investiționale, ci un proces comunitar, care implică administrația locală, instituțiile publice, mediul economic, organizațiile civice și cetățenii. Implementarea sa presupune o coordonare atentă între actorii locali, planificarea etapizată a acțiunilor, mobilizarea resurselor disponibile și, mai ales, o participare activă a locuitorilor zonei vizate.

Etapele de implementare

În prima etapă, cea de lansare și mobilizare, vor fi puse bazele administrative și instituționale ale procesului. Primăria va actualiza lista proiectelor prioritare, va constitui Comitetul de Coordonare și Comisia Consultativă Locală, și va relua procesul de informare și comunicare cu locuitorii. Această fază va fi una de organizare internă, de pregătire a documentației tehnice și de stabilire a parteneriatelor cu instituțiile locale și regionale. Tot în această perioadă se vor selecta primele proiecte pilot care pot fi demarate rapid – intervenții punctuale, cu impact vizibil, menite să genereze încredere și implicare.

Etapă principală, care va acoperi anii 2025–2027, va fi cea de implementare efectivă. Aici vor fi realizate proiectele concrete propuse în portofoliul programului – de la reabilitarea infrastructurii locale și amenajarea spațiilor verzi, până la inițiative economice și sociale. În zona Sud, lucrările vor urmări îmbunătățirea accesului rutier și pietonal, extinderea rețelelor tehnico-edilitare, amenajarea malurilor râului Ișnovăț și crearea de spații publice pentru comunitate. În paralel, se vor derula activități de sprijin social și economic: formarea tinerilor, susținerea micilor întreprinzători locali, implicarea ONG-urilor și organizarea de acțiuni de voluntariat și ecologizare. Această etapă va avea un caracter dinamic, bazat pe colaborare constantă și pe adaptarea intervențiilor la nevoile reale identificate pe parcurs.

Ultima etapă, cea de consolidare și evaluare (2027–2028), va marca încheierea ciclului de implementare. În această perioadă se va urmări menținerea rezultatelor obținute, evaluarea efectelor directe asupra comunității și identificarea posibilităților de extindere a procesului și către alte sectoare ale orașului. Se vor organiza consultări publice pentru prezentarea rezultatelor și va fi elaborat raportul final de implementare, care va servi drept bază pentru continuarea programului în etapa următoare.

Caracterul integrat al implementării

Implementarea programului se bazează pe o abordare integrată, în care proiectele de infrastructură sunt corelate cu intervențiile sociale, economice și de mediu. Revitalizarea zonei Sud nu înseamnă doar repararea drumurilor sau construcția unor spații publice, ci și recuperarea funcțiilor comunitare ale cartierului – a sentimentului de apartenență și a conexiunii locuitorilor cu restul orașului. De aceea, fiecare acțiune planificată va urmări să creeze beneficii multiple: o stradă modernizată va asigura nu doar accesibilitate, ci și siguranță pietonală; un parc amenajat va deveni nu doar un spațiu verde, ci un loc de întâlnire și socializare; un eveniment cultural va contribui nu doar la animarea zonei, ci și la consolidarea identității locale.

Coordonare și parteneriate

Primăria Ialoveni are rolul central în coordonarea procesului de implementare, dar succesul programului depinde în mare parte de cooperarea dintre instituțiile locale și partenerii externi. Consiliul Raional Ialoveni, instituțiile publice din oraș, ONG-urile, antreprenorii locali și, nu în ultimul rând, locuitorii zonei Sud vor fi implicați activ în realizarea proiectelor. Agenția de Dezvoltare Regională Centru va oferi suport metodologic și tehnic, asigurând legătura cu programele regionale și naționale de finanțare.

Programul se va baza pe o combinație de resurse: finanțări publice (locale, raionale, naționale), granturi externe, parteneriate public-private și contribuții comunitare. Această diversificare va permite nu doar implementarea proiectelor, ci și crearea unui model de colaborare durabil între administrație și comunitate.

Participarea comunității

Un element distinctiv al procesului de revitalizare îl constituie implicarea directă a cetățenilor. Locuitorii zonei Sud vor fi consultați pe parcursul implementării, iar propunerile lor vor fi luate în considerare în planificarea activităților. Prin intermediul Comisiei Consultative Locale, aceștia vor putea contribui la prioritizarea acțiunilor și la monitorizarea rezultatelor. De asemenea, vor fi promovate activități de voluntariat, campanii de curățenie, plantare și evenimente comunitare, menite să creeze o legătură mai strânsă între oameni și spațiul în care trăiesc.

9 MANAGEMENTUL PROGRAMULUI DE REVITALIZARE

Sistemul de management al Programului de Revitalizare Urbană a orașului Ialoveni este conceput pentru a asigura o implementare eficientă, participativă și transparentă, bazată pe cooperare între autoritatea publică locală, instituțiile comunitare, mediul economic și societatea civilă. Modelul de guvernare locală respectă principiile prevăzute de Liniile directoare privind revitalizarea urbană în Republica Nord-Vest (MIDR, 2019), fiind adaptat particularităților administrative și instituționale ale Ialoveniului.

Primăria orașului Ialoveni

Primăria este instituția coordonatoare a procesului de implementare a Programului de Revitalizare. Pentru buna derulare a acțiunilor, în cadrul Primăriei funcționează Comitetul de Coordonare a Revitalizării Urbane, format din:

- Primarul orașului – coordonator general al procesului;
- Viceprimarul responsabil de problemele sociale și infrastructură;
- Arhitectul-șef al orașului;
- Persoana responsabilă de revitalizare urbană (coordonatorul tehnic al programului).

Comitetul are rolul de organ executiv al procesului, fiind responsabil de supravegherea implementării, aprobarea planurilor anuale de acțiuni, mobilizarea resurselor financiare și cooperarea cu partenerii instituționali.

Coordonatorul local de revitalizare urbană

Coordonatorul este persoana desemnată în cadrul Primăriei Ialoveni, responsabilă de gestionarea curentă a programului. Atribuțiile principale includ:

- coordonarea și monitorizarea implementării proiectelor,
- elaborarea planurilor anuale de acțiuni și actualizarea periodică a programului,
- conlucrarea cu Comisia Consultativă Locală și grupurile comunitare,
- pregătirea rapoartelor anuale de progres și prezentarea lor Consiliului Local,
- identificarea necesităților emergente din zona de revitalizare (Sud) și adaptarea programului în consecință,
- facilitarea colaborării între direcțiile Primăriei (urbanism, economie, asistență socială, educație, cultură).

Coordonatorul este interfața între administrația publică locală, partenerii externi și comunitatea locală, asigurând caracterul participativ al procesului.

Comisia Consultativă Locală pentru Revitalizare Urbană

Comisia are un rol intersectorial și consultativ, fiind formată din reprezentanți ai rezidenților din zona Sud, ai instituțiilor publice locale, mediului de afaceri, ONG-urilor, grupurilor de tineret și organizațiilor culturale. Scopul acesteia este de a asigura consultarea permanentă a locuitorilor și implicarea efectivă a acestora în procesul de revitalizare.

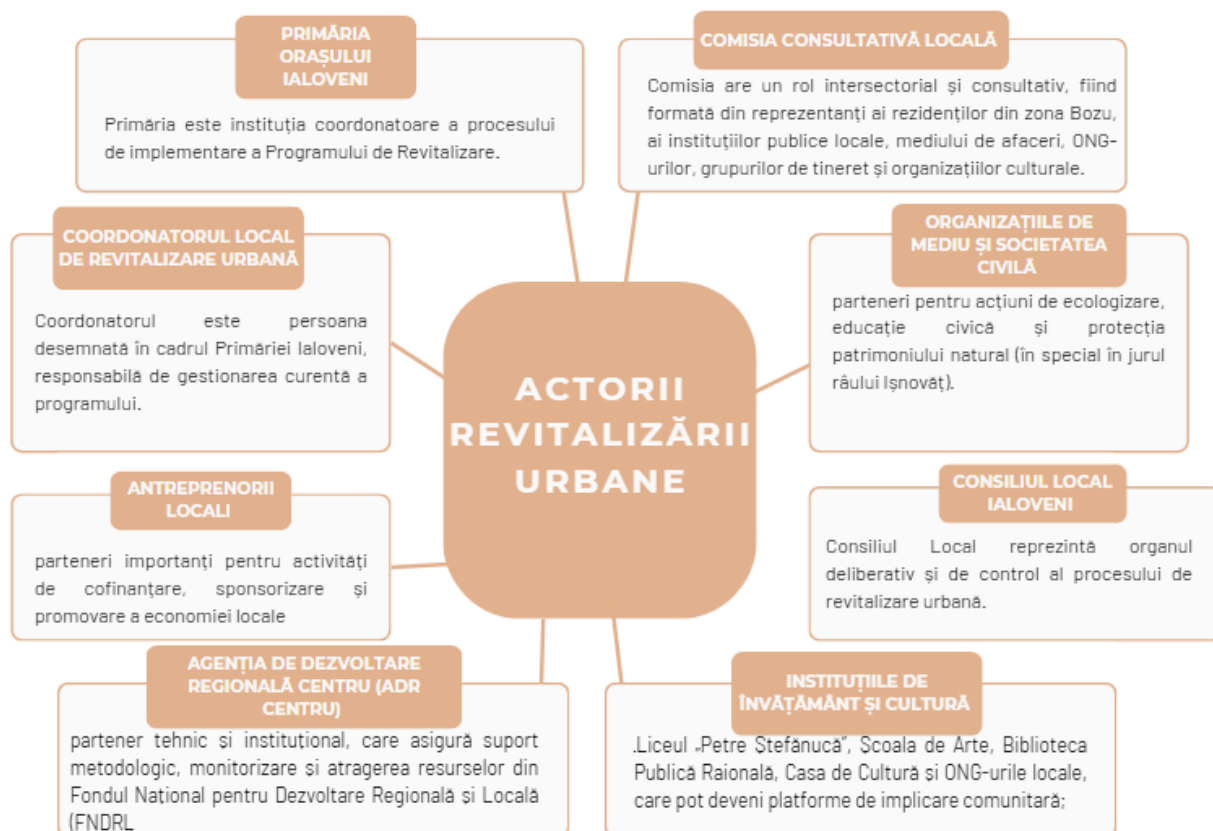
Comisia Consultativă se va întruni periodic pentru a analiza stadiul lucrărilor, a formula recomandări și a sprijini implicarea partenerilor comunitari în proiectele locale.

Consiliul Local Ialoveni

Consiliul Local reprezintă organul deliberativ și de control al procesului de revitalizare urbană. Atribuțiile sale principale sunt:

- aprobarea Programului de Revitalizare Urbană și a actualizărilor acestuia;
- aprobarea bugetului anual și a planurilor de finanțare;
- examinarea rapoartelor anuale de implementare și a notelor informative ale Comitetului de Coordonare;
- sprijinirea promovării procesului la nivel raional și regional.

Partenerii locali joacă un rol esențial în implementarea și durabilitatea programului. Aceștia includ instituții educaționale, culturale, antreprenori locali și organizații non-guvernamentale.

La nivel național, procesul de revitalizare urbană este coordonat de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), care elaborează cadrul metodologic și sprijină implementarea politicii de dezvoltare urbană. La nivel regional, ADR Centru este partenerul de bază al orașului Ialoveni, oferind suport în procesul de planificare, monitorizare și fundraising, precum și în integrarea proiectelor în programele regionale și transfrontaliere.

10 MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROGRAMULUI

Monitorizarea reprezintă un proces continuu de observare, analiză și documentare a modului în care este implementat Programul de Revitalizare Urbană, în vederea obținerii de informații obiective despre evoluția activităților și rezultatele acestora. Sistemul de monitorizare al programului are rolul de a asigura urmărirea permanentă a progresului, măsurarea indicatorilor și evaluarea eficacității proiectelor implementate, pentru a permite ajustarea intervențiilor și îmbunătățirea procesului de revitalizare.

Monitorizarea și evaluarea nu reprezintă doar o cerință administrativă, ci un instrument de învățare și adaptare – care permite administrației locale să cunoască impactul real al proiectelor asupra zonei de revitalizare și asupra întregii comunități urbane.

Monitorizarea va fi realizată în conformitate cu următoarele principii:

- Obiectivitate – utilizarea unor indicatori clari, măsurabili și comparabili;
- Transparență – publicarea periodică a rezultatelor;
- Participare – implicarea Grupului local de revitalizare și a comunității în procesul de evaluare;

- Adaptabilitate – ajustarea acțiunilor programului în funcție de rezultate și de schimbările survenite în teren.

Mecanismul de monitorizare și evaluare

Procesul de monitorizare se va desfășura pe două niveluri:

Monitorizarea operațională

Aceasta se va realiza trimestrial și anual, la nivelul Primăriei orașului Ialoveni, de către persoana responsabilă de revitalizarea urbană. Monitorizarea va urmări:

- stadiul de implementare a proiectelor din portofoliu;
- respectarea graficelor de execuție;
- nivelul de utilizare a resurselor financiare;
- participarea comunității și implicarea partenerilor locali.

Rezultatele acestei monitorizări vor fi reflectate în note informative interne, care vor fi discutate în cadrul Comitetului de Coordonare și, după caz, transmise Consiliului Local.

Se va realiza anual și la finalul perioadei de implementare, sub coordonarea Primăriei, cu participarea Grupului local de revitalizare urbană, a Consiliului Raional Ialoveni și a ADR Centru.

Monitorizarea strategică

Aceasta va include:

- analiza indicatorilor de rezultat și de impact;
- evaluarea gradului de atingere a obiectivelor programului;
- verificarea conformității acțiunilor cu direcțiile de dezvoltare locală și regională;
- identificarea lecțiilor învățate și a recomandărilor pentru etapa următoare.

Indicatori de monitorizare și evaluare

Indicatorii de monitorizare vor fi corelați cu fiecare proiect de intervenție și cu obiectivele specifice ale programului, vizând în principal:

- numărul persoanelor beneficiare ale proiectelor;
- suprafețele reabilite (drumuri, spații verzi, zone de recreere);
- numărul locurilor de muncă create în zona de revitalizare;
- creșterea numărului de întreprinderi locale active;
- extinderea infrastructurii tehnico-edilitare și de transport;
- îmbunătățirea accesului la servicii sociale și educaționale;
- gradul de implicare civică și participare comunitară.

Pentru a evalua impactul general al Programului, vor fi utilizate și indicatori de percepție (sondaje, consultări publice), care să reflecte nivelul de satisfacție al locuitorilor privind calitatea mediului urban și a serviciilor.

Actele de monitorizare vor fi întocmite anual, pe baza rapoartelor de implementare a proiectelor. Rezultatele vor fi comunicate public sub forma:

- rapoartelor anuale de evaluare,
- note informative publice,
- discuțiilor și consultărilor comunitare,
- publicațiilor pe pagina web oficială a Primăriei Ialoveni și în presa locală.

Evaluarea finală a Programului

La finalizarea perioadei de implementare (2028), Primăria orașului Ialoveni va elabora și va prezenta public Raportul final de evaluare a Programului de Revitalizare Urbană. Acesta va analiza gradul de atingere a obiectivelor, impactul social, economic și ecologic al intervențiilor, precum și sustenabilitatea rezultatelor obținute. Raportul va fi discutat în cadrul unei ședințe publice de închidere a programului, cu participarea cetățenilor, partenerilor locali și instituțiilor regionale. Concluziile acestui raport vor constitui baza pentru revizuirea și continuarea procesului de revitalizare urbană în următoarea perioadă de planificare.

11 ANEXE